

CONFESSIO^{collegi Societ. S. J. in Saxonia}NIS
CATHOLICÆ,

In qua

DOCTRINA
CATHOLICA ET
EVANGELICA, QVAM EC-
CLESIAE AUGUSTANÆ CONFESSIONI

ADDICTÆ PROFITENTUR, EX ROMANO-

Catholicorum Scriptorum suffra-
giis confirmatur,

Auctore

IOHANNE GERHARDO D.
LIBRI II. Specialis Pars Tertia,
eademque Ultima

• *Continens Articulos,*

- XVI. De POENITENTIA.
- XVII. De EXTREMA UNCTIONE,
- XVIII. De SACRAMENTO ORDINIS,
- XIX. De MATRIMONIO,
- XX. De GRATIA PRIMI HOMINIS,
- XXI. De AMISSIONE GRATIÆ ET STATU PECCATI,
- XXII. De GRATIA ET LIBERO ARBITRIO,
- XXIII. De JUSTIFICATIONE,
- XXIV. De BONIS OPERIBUS IN PARTICULARI.

Cum Privilegio Electoris & Ducum Saxonie,

J E N Æ,

Typis & Sumtibus ERNESTI STEINMANNI,

ANNO M, DC, XXXVII.

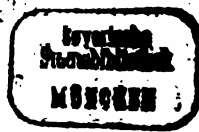
2110127100
LONDON

2110127100

THE ADVERTISER

OF THE

ADVERTISER

THE ADVERTISER

OF THE

ADVERTISER

OF THE

ADVERTISER

OF THE

ADVERTISER

OF THE

ADVERTISER

Perillustri & Generosissimo Comiti ac Domino,

**D.N. LUDOVICO
GÜNTHERO,**

è quatuor S. Romani Imperii Comi-
tibus, Comiti in Schwarzburg & Hohnstein/ Domino -
Arnstadii, Sondershulæ, Leutenbergæ, Loh-
tæ & Clertenbergæ &c.

DOMINO ET EVERGETÆ SUO CLE-
MENTISSIMO,

*Gratiam à Deo Patre per Christum Jesum poscitur
nostrum. Amen.*

ERILLUSTRIS & Generosissime Comes, Do-
mine & Evergetæ clementissime, perillustri Co-
mitum Schvartzburgicorum familia, ex qua
Perill. V. Generos. felici satq. in lucem edita, tri-
um cum primis *avxquatur* ac dignitatum prædi-
puarum fulgore coruscat splendidissimo. Primum hoc est,
quòd antiquitate nulli Principum vel Comitum Imperii fa-
milie cedit. Historiarum enim monumentis proditum es-
tat, Witkindum nigrum, Equitem auratum, in Saxonia cir-
ca Annum Christi 751, tempore Pipini Francorum Regis &

filii ipsius Caroli & re & nomine magni, Imperatoris Romanæ,
 supremum militiæ Ducem in exercitu Edeldardi Regis Saxo-
 num contra Francos extitisse, quos etiam aliquoties prælio v-
 cerit, donec tandem interfecto ipsius filio Hermanno cum Ber-
 tholdo patruo ad Bucholtum Anno Christi 779. à Francis ca-
 ptus, in Galliam abductus & ad quinquennium defectus fuit,
 propterea quod fidem Christianam suscipere nollet. Verum
 suasu Caroli Magni eandem tandem amplexus è fonte sacro le-
 vatus est per Imperatoris filium Ludovicum, qui nomen suum
 ipsi indidit & Ludovicum vocari iussit. Constitutus deinde à
 Carolo Magno Præfectus militiæ contra Saracenos per annos
 aliquot res bellicas præclare gessit ac filiis suis autor fuit, ut &
 ipsi fide Christiana imbuti per Baptismi Sacramentum Chri-
 stianæ militiæ adscriberentur. Huic Ludovico & filiis ejus in
 præmium rerum præclare gestarum dedit Carolus in saltu Thu-
 ringico tractum 20. miliaria in longitudine & decem in latitu-
 dine ambitu suo complectentem, jure hereditario possidendū.
 Idem Ludovicus, ante sacrum lavacrum Witekindus dictus,
 ex Agnete Comitissa Winsenburghensi genuit filium in Baptis-
 mi susceptione vocatū Carolū, qui primus Comitis Schwartz-
 burgici nomen obtinuit, ex eo, quod arcem à se ad radices saltus
 Thuringici prope Salam ædificatam hoc nomine insigniverat,
 ac postquam pacificè annis 36. regimini præfuisset, anno Chri-
 sti 832. pie placideq; expiravit. Ab hoc Witekindo incunabu-
 la Schwartzburgicæ familiæ pleriq; arcessunt. Sed perillustrem
 hanc & generosissimam familiā multò antiquiorem esse, quàm
 ut ab hoc Witekindo primū inchoetur, ostendunt Annales
 Stolbergici, in quibus mentio fit cujusdam Volcmari Comitis
 Stolbergici, qui Anno Christi 585. Annam Schwartzburgicam
 in ma-

in matrimonium duxisse memoratur. Alii proinde familiæ hujus originem rectius deducunt ab Ernesto Nobili quodam Romano, qui cum fratre suo desertâ Italiâ propter civilia bella circa Annum Christi 455. in Saxoniam sese contulit, ac circa Göttingam duas arces in montibus æqualis altitudinis ædificavit, quæ ex eo Gleichen appellatæ fuere. Alterum Schwartzburgicæ familiæ ~~avxus~~ meritò censetur, quòd Comites ex ea oriundi jam olim inter quatuor Imperii Comites specialiter sic dictos fuere relati. Nam post Imperii in Germanos translationem *successu* temporis commodissimum fuit visum illud specialib. munire præsidiiis, Principibusq; firmare, quib. ut firmis columnis ac basibus innixum adversæ tempestatis procellis ac turbinibus valentius resistere ac potentia suæ mucronem longè lateq; vibrare posset. Idcirco Imperium super gradibus nobilitatis atq; etiam communitatib. opulenti providâ sagacitate fundatum est, quorum quemlibet gradum quatuor illustres familiæ determinarent, quæ quidem utpote cæteris in suo ordine præstantiores, peculiariter Rom. Imperio incorporatæ & opportuno tempore ad præsidium ejus magis obstrictæ, adeoq; etiam promptiores esse deberent. Sunt autem primò quatuor illustres Principes ac Duces inclytæ prosapiæ ab ævo longo productæ & apud Augustos principalissimi, super quib. Romanū fundatur Imperium, *Die vier hohen Herzogen*. Primus est Dux Baviaræ, qui Ducatus cum Palatinatui Rheni sit unitus, inde quidam Comiti Palatino Rheni primum inter hos Duces locū adsignant. Secundus, est Dux Brunsvicensis in Saxonia. Tertius, Dux Lotharingiæ in Gallia. Quartus, Dux Sueviæ, cujus Domus penitus defecit in ultimo Duce Conradino Friderici. II. Imperatoris filio. Sunt & quatuor Marchiones cæteris Marchiona-

chionatib. præcellentiores, *die vier Marggrafen*. Primus, Marchio Moraviensis; secundus, Misnensis; tertius Brandenburgensis; quartus Badensis. Quatuor deinde procedunt Illustrēs Comites Provinciales, *die vier Landgrafen*. Primus, Landgravius Thuringiæ; secundus, Hassiæ; tertius, Alsatia, cujus Domus defecit & in Archiepiscopatum Argentiniensis Ecclesiæ jura Landgraviatus translata sunt; quartus, Lichtenbergensis (al. Leuchtenbergensis) est. Quatuor etiam generosi Comites castrenses in pagina foundationis sacri describuntur Imperii, *die vier Burggrafen*. Primus est Nürnbergensis; secundus, Maderburgensis; (cui verò Saxonix Elector primum inter Burggraviatos dat locum apud Dn. Hortlederum de caus. bell. Germ. tom. 1. lib. 4. cap. 9. n. 108. quem ordinem etiam Munsterus observat) tertius, Stromburgensis; quartus, de Rineck. Sunt etiam quatuor magnifici Comites Sacri Imperii, *die vier Grafen des Reichs*/ minores quidem inter Principes, sed gradu suo majores. Primus est Clivensis, qui postea erectus in Ducem, sed nostrâ ætate familia ista fuit extincta; secundus, Schwartzburgensis; tertius, Comes Ciliæ, cujus Domus defuncta in Austriæ Duces Ann. 1456. feudali jure fuit devoluta; quartus, Comes Sabaudia, qui in Constantiensi Concilio à gloriosissimo Imperatore Sigismundo Ducali titulo est illustratus, ut sic ex omnibus quatuor Imperii Comitum Domibus sola familia Schwartzburgica hanc dignitatem adhuc hodie obtineat. Quatuor etiam nobilissimi Barones prædictis annumerantur, *die vier Freyherrn oder Gensperren*. Primus de Limpurg; secundus, Baro de Douls, dictus de Rar; tertius, de Westerburg; quartus Baro de Aldewald. Hos subsequuntur quatuor strenuissimi milites ceteris ex ordine militari clariores, qui & Proceres

ceres sive Valvasores dicuntur, *die vier Ritter* / quorum primus est miles de Andlo in Alsacia; secundus, miles Strandeck; tertius, de Meldingen; quartus, de Frowenberg (al. Fronberg) in Bavaria. Sacrum Imperium insuper fundatum dicitur super quatuor civitates insignes, *die vier Städte* / quarum prima est Civitas Augustensis Rhetiae; secunda, Moguntina, aliis Metensis; tertia, Aquisgranensis; quarta, est Lubecensis. Quatuor deinde pagi sive villae sunt magnificae, quae in fundamentis Imperii annumerantur, *die vier Dörffer*. Prima est Pabergensis; secunda, Schlettstadiensis; tertia, Haganöensis; quarta, Ulmenfis. Et, ut nullus gradus praetermissus videatur, accedunt praemissis quatuor famosi rustici & in basibus Imperii distribuuntur, *die vier Bauern oder Bauern Männer*. Primus est Colonienfis; secundus, Ratisbonensis; tertius, Constantinensis; & quartus, Saltzburger Dicesium. Sanè quidam plures ejusmodi quaternarios numerant, sed qui haëtenus enumerati, sunt praeter ceteris insigniores, de quibus plura videri possunt apud Panvinium lib. de Comitib. Imperii cap. ult. B. Rhenanum lib. 3. rerum Germanicarum p. 159. Petrum de Andlo lib. 1. de Imp. Rom. cap. 16. p. 74. Munsterum lib. 3. Cosmogr. cap. 24. p. 455. Cal. 371. Goldastum in *Reichshandlûg* p. 17. & seqq. Limnaum de jure publico lib. 1. cap. 7. n. 38. &c. Ceterum quia vetustiora Imperii instrumenta divisionis in hujusmodi quaterniones nullam faciunt mentionem, inde de ejus autore ac origine Scriptores invicem variant. Quidam distributionis hujus autorem laudant Ottonem III. Imperatorem, Alii nominant Carolum IV. Aureae Bullae conditorem. Alii, inter quos Welserus lib. 5. rer. Aug. Vindel. p. iii. vetustam adeo ejus constituunt originem, ut auctoris atq; originis memoria

vetusta-

vetustate abierit, interim tamen aliquot multis retro ætati-
 bus hoc dignitatis genus hominum existimatione apprimè
 vixisse. Qui Ottoni eam tribuunt, Fragmentum adferunt
 cuiusdam Imperii Recessus, quod Goldastus retulit in *Reichs-
 handlungen*/cujus *in 1774* sic habet: Das Corpus oder Buch
 nam des H. Römischen Reichs mit seinen obigen Gliedern, wie
 es ward in Ordnung gebracht durch Kaiser Otten und die Fürsten.
 Sed Fragmentum illud, eodem Goldasto monitore, spurium
 est, ut nullam fidem mereatur. Reusnerus in *Encl. qq. Hi-
 stor. q. 7. p. 85.* ex eo erroris manifesti illud arguit, quod eâ
 ætate nulli adhuc extiterint vel Duges Brunsvicensis, vel Thu-
 ringiæ, Hassiæ & Leuchtenbergæ Landgravii, uti nec Mar-
 chiones Badenses, vel Comites Sabaudie, quorum tamen
 omnium in istis quaternionibus consignari reperiuntur titu-
 li; ipse autem ejus autorem facit Carolum quartum. Idem
 Goldastus lib. 3. de regno Bohem. cap. 3. n. 2. memorat, Con-
 radum Comitem Clivæ in nova Germanici Imperii consti-
 tutione, tempore Gregorii V. P. R. conventu totius Chri-
 stiani orbis Principum habito, inter quatuor Imperii Comi-
 tes hereditarios secundum omnium Ordinum calculos fuisse
 electum propter operam in bello Italico contra Imperii re-
 belles bene navatam. Ut autem de autore & origine hujus
 distributionis, ita quoq; de fine ejusdem Scriptores senten-
 tiis invicem discrepant. Zachariæ Vietori de caus. ex-
 emt. concl. 5. ad pompam & ostentationem Imperii hæc di-
 stributio facta videtur. Sed Welserus d. 1. rectius sic judicat,
 Lecti fuere quaterni ex singulis, quos hoc Imperium comple-
 ctitur, Ordinibus, illi, scil. qui autoritate & potentiâ ceteros
 sui Ordinis antestantes tanti Imperii majestatem, columna-
 rum veluti more, fulcirent, sive in membrorum modum illi
 subler-

subservire possent, cum utrâq; appellatione cohonestati reperiantur, quæ constitutionis hujus ratio etiam à Petro de Andlo d. redditur. Tertium illustris familiæ Schvvartzburgicæ *αὐχμηρὰ* ac peculiare decus æstimandum, quòd Heroas de Rep. Christiana optimè meritos, strenuos Bellatores, quin & Augustum Imperatorem superioribus seculis produxerit. Ut enim prætermittam alios Dynastas ex hoc stemmate oriundos, qui longâ serie recenseri possent, prodire ex hac perillustri familia Henricus Archiepiscopus Bremenſis & Monasterienſis, Guntherus Archiepiscopus Magdæburgensis ex Przposito Moguntinensi & CoAdjutore Antecessoris sui Alberti, Gerhardus Episcopus Wirtzburgensis, ex Naumburgensi, Dux Francorum investitus à Carolo IV. qui seditiosos cives Herbipolenses. 11. Jan. Anno 1400. paucâ manu vicit interfectis 1300. captis 200. desideratis è suorum numero tantum sex equitibus, ex quo Principis magnanimi & bellatoris insignis nomen fuit sortitus, Guntherus bellicosus Berill. V. Generos. Patruus, natus Ann. 1529. qui in literis humanioribus educatus & institutus, & à teneris ad virtutem assuefactus militiam & grave Martis opus exercuit. In Belgio specimen heroici animi edidit, pulsus aliquoties & in fugam versis Galliciscopiis Ann. Christi 1555. Ordines equestres in Dania sub Friderico II. Rege duxit contra Ericum Regem Sueciæ Ann. 1563. & sequentibus: Supremus militiæ Dux à Maximiliano Imper. contra Turcicum Tyrannum constitutus est in Ungaria Ann. 1566. & oppugnationi arcis Gothanæ interfuit. Ann. Christi 1567. Belgium ingressus Matthiæ Archiduci Austriæ & Ordinibus Belgicis militavit contra Hispanos, tandemq; mortuus Antuerpiæ 15. Maii Ann. Christi 1583. Verum enimverò inter omnes generosæ hujus prosapiæ surculos

eminet Comes Guntherus, de quo Aventinus lib. 7. Annal. Bavar. p. 634. (in aliis edit. p. 487.) sic scribit: Comitatus Cæsarea habent Henricus Moguntinus Archimysta, Rudolphus Præfectus Prætorio Rheni, Ludovicus Brandenburgensis, Reguli Boiorum, Dux Saxonia, Guntherum Schwartzburgicum, quo nemo tum melior in Germania existimabatur, unde & Optimi cognomen meruit, Cæsarem constituunt. Natus fuit hic Guntherus Ann. Christi 1305. ac suffragata ipsi fuerunt ad Imperium adipiscendum res sub Ludovico Bayaro fortiter gestæ & amicitia Moguntini Archiepiscopi. Erat enim intimus Consiliarius Imperatoris Ludovici, a quo unâ cum ipsius filio Ludovico Marchione Brandenburgico Electore, & Henningo Bock, Equite aurato, Lubecam missus est, ut Senatum Civesq; cum Comitibus Holsatiæ conciliaret, ejusdemq; copiis militaribus præfectus in omnib. locis victoriam obtinuit, atq; hac ratione sibi magnas opes & plurimos amicos comparavit, cum etiam insigni esset & corporis formâ, ac animi fortitudine, multisq; virtutibus ornatissimus. Ludovico Bayaro rebus humanis exempto Electores, repudiato Carolo IV. cujus electionem declaraverant irritam, hunc Guntherum ad solium Imperiale evehunt Francofurti Anno Christi 1346. secundâ Februarii die; cui tamen electioni Guntherus assensum præbere noluit, priusquam publico decreto notum fecissent Principes, collocari ipsum in Sedem Imperatore vacuam. In vivis enim adhuc erat Carolus IV. Johannis Regis Bohemiæ filius, Henrici VII. Imperatoris nepos, cui Ann. Christi 1346. suffragiis Moguntini, Trevirensis, Colonientis, Bohemi & Saxonis Imperium erat traditum, cum id iidem ademissent Ludovico Bayaro, Pontificii anathematis execratione oppresso, ac Bonnæ solenniter

erat

erat coronatus. Cæterum Guntherus in locum Caroli surrogatus ad urbem Francofurtum accessit instructus exercitu, & castris ad urbem positis æmulum Carolum præstolatus est, ut causam bello decerneret. Verum is, etsi eodem suas adduxit copias, tamen vim belli experiri & fortunam viri strenui ac bellatoris, qui nitebatur studiis & auxiliis summorum Ordinum irricare, deniq; vires universas in unius diei prælium impendere non fuit ausus. Post duorum mensium obsidionem in urbem intromissus Güntherus, regio more fuit exceptus. Carolus, cum vi & armis se nihil effecturum cerneret, ad alias se convertit artes. Transegit cum Ludovici Bavari filijs quibuscunq; conditionibus, etsi his pactis minimè stetit, ductaq; in uxorem Rudolphi Palatini filiâ, disjunxit Electores & Baviaræ Domus auxilia æmulo subtraxit. Sed cum ne sic quidem eum exarmasset, Medici excellentis Fridaugi (vel ut alii eum vocant *Freidandts*) famulum pecuniâ corruptum subornavit, qui leviter ægrotanti venenum in potione à Medico præparata ipsi propinavit, cuius etsi partem magnam vomitu rejecit, cum Medicum ex prægustato pharmaco, quod eum facere cõegerat, paulò post vultu mutato collabi atq; examinari conspexisset: reliquiis tamen ita enervatus ac debilitatus fuit, ut ad res gerendas prorsus inhabilis evaserit. Nihilominus, cum Carolus Altavillam Moguntini ArchiPræsulis arcem oppugnare statuisset, Guntherus, licet ægrotus, eam defendendam in se recepit, & transeuntem Carolum ducenti ipsius equites in fugam verterunt, actumq; de salute illius fuisset, nisi Wirtenbergici periclitanti opem tulissent. Desperatâ itaq; Guntheri vitâ interposuerunt se Rudolphus Palatinus & Marchio Brandenburgensis, quos arte à Gunthero Carolus avulserat, remq; eò deduxerat, ut Carolus pro Imperio

Guntheri heredibus numeraret viginti duo millia marcarum
 argenti in compensationem impensarum additis duobus in
 Thuringia oppidis & Francofordiensibus redderet emporii ac
 publici mercatus jus, quod transtulerat Moguntiam, Guntherus
 verò Carolum salutaret Regem. Ita sexto ab electione
 mense Gunthero indignè peremto, ac regio apparatu inq; re-
 gio monumento Francofurti in æde D. Bartholomæi sepul-
 to, Carolus Imperio solus tandem ex voto est potitus Ann.
 1350. quâ de re plura legi possunt in Chronico Carionis p. 803.
 apud Fabricium lib. 6. Orig. Saxon. p. 655. Joh. Cluverum Hi-
 stor. p. 691. Atq; hi sunt laudatissimi Perill. V. Generos. ma-
 jores, à quibus ipsa non solum heroicum sanguinem, sed etiam
 generosos Spiritus jure hereditario fuit consecuta, accepto
 vivendi initio mense Majo Ann. 1581. Quam verò primum
 lucis hujus usurâ Perill. V. Generos. DEI munere frui cœpit,
 parentes PerIllustres ac Generosissimi Dn. Albertus Comes
 Schwartzburgensis & Hohnsteinensis, Dynasta in Arnstad &
 Sondershausen, Jenensis ac Lovaniensis Academiæ in juven-
 tute quondam alumnus, Heros magnanimus, ac Dn. Juliana
 Comitissa à Nassau Dillenberg. matrona pientissima, jam inde
 à primis incunabulis ad pietatem, virtutem & bonas literas
 quàm diligentissimè eam informari curarunt, donec Ann.
 1598. unâ cum fratre PerIllustri & Generosissimo Dn. Alber-
 to Günthero Comite Schwartzburgico & Hohnsteinensi, non
 ita pridem rebus humanis exempto, in hanc Salanam ab iisdem
 ablegaretur, in qua convictu & familiaritate Theologi longè
 celeberrimi Dn. D. Georgii Mylii ultra biennium fuit usa, ac
 postmodum in Argentoratensem Academiam concedens,
 summorum Theologorum Dn. D. Pappi & Dn. D. Marbachii

chii *οὐκ ἔστιν* extitit, & quidem salutarī Dn. Paten-
tis Consilio, qui PerIII. V. Generos. in utraq; Academia Theo-
logorum familiaritate, mensâ atq; colloquiis ad fovendos na-
tivæ pietatis igniculos & amorem sincerioris Theologiæ ani-
mo ipsius ingenerandum, uti frui voluit. Post beatum lau-
datissimi Dn. parentis obitum PerIII. V. Generos. sexennium
integrum peregrinationibus ad externos susceptis impendit,
ac præcipuas orbis Europæi provincias, Galliam cum primis,
Hispaniam, Britanniam, Belgium lustravit, & in summorum
Europæ Procerum, Regum, Ducum ac Principum notitiam
sele insinuavit. Emenso peregrinationis curriculo Ann. 1612.
PerIII. V. Generos. ditionum paternarum regimen adiit, quod
eo modo hætenus administravit, ut veræ religionis, sinceri
cultus divini, pietatis & justitiæ studium ac subditorum com-
modum, velut unicum regiminis scopum, sibi semper habue-
rit præfixum. Ecclesiis in sua ditione de Superintendentibus
& Pastoribus vigilantissimis sollicitè hætenus prospexit, eos-
demq; affectu clementissimo semper fuit amplexa, quem er-
ga Ecclesiæ Ministros amorem ex Theologorum in Acade-
miis convictu & conversatione PerIII. V. Generos. dubio pro-
cul primùm imbibit & inviolatum hætenus servavit. Te-
stes hujus clementiæ sisto Dn. D. Henricum Eckhardum Su-
perintendentem Francohusanum ac postea Aldenburgen-
sem; itemq; successorē ejus Dn. M. Daniele Monch-
meierum primùm quidem Francohusanum, postea Brunsvi-
censem Antistitem, utrumq; *ὡς ἐν ἀγίῳ* uti etiam Dn. D. Jo-
hannem Rothmalerum, Superintendentem Francohusa-
num, hodiè verò Rudolphopolitanum Ecclesiastem auli-
cum & Superintendentem, quem meritò ob pietatem,

-cruditionem, modestiam, donorum præclarorum copiam &
 debitam in officio diligentiam PerIll. V. Generos. in delitiis ha-
 bet. Justitiæ Zelum PerIll. V. Generos. itidem publico hoc do-
 cumento comprobatur, quòd Viros Strenuos, Nobilissimos, Ma-
 gnificâ autoritate, prudentiâ, judicii dexteritate, præclarâ erudi-
 tione & magnis in Rempubl. meritis eximios Dn. Marcum ab
 Enter hereditarium in *Perisch & Nidergrün* Cancellarium, ac
 Dn. *Wolfgangum Christophorum à Grafam* aulæ Magistrû,
 lateri suo adjunxit, eorumq; consilio in negotiis gravioribus &
 in jure dicendo salutariter utitur. Quantâ verò clementiâ
 Scholarum Præsides PerIll. V. Generos. complectatur, vel ex eo
 conspicuum, quòd salaria ipsorum intuitu difficiliorum isto-
 rum, in quibus vivimus, temporum benignissimè adauxerit, ac
 uni Scholæ Francohusanæ ante biennium summam mille flo-
 renorum in subsidium Præceptorum munificentissimè conse-
 craverit. Sed prætermisissis virtutibus reliquis, quarum corona
 splendidissima PerIll. V. Generos. cingit atq; munit, pietatem
 ejusdem perpetuis laudum præconiis celebrandam vero animi
 judicio statuo. Pietatis est, quòd PerIll. V. Generos. templum
 Rudolphstadiense, ædificiû profectò augustum, intra biennii
 spacium successu felicissimo, in mediis bellorum turbinibus ex-
 imis fundamentis excitavit, & quidem sumtibus propriis sine
 subditorum impendio, à quibus ne obolum quidem hoc no-
 mine extorsit, cum tamen aliquot florenorum millia huic stru-
 cturæ fuerint infumenda. Pietatis est, quòd templum hoc tantis
 sumtibus extructum, *die Kirche zur Ehre Gottes* denominari
 voluit, hac ipsâ nominis impositione publicè testata, quòd in
 hoc opere non vanæ alicujus apud homines laudis affectavit
 aurulam, sed solam divini nominis unice quæsiverit gloriam.

Pietas

DEDICATORIA.

Pietatis est, quòd quicquid librorum Theologicorum, Historicorum, Philologicorum in scriniis suis habuit reconditum, quorù numerus haud est exiguus, in ædem istam sacram transferri curaverit, & hac ratione ad sacram Bibliothecam comparandam fundamenta jecerit. Pietatis est, quòd studiosos pauperulos complures in diversis Academiis, maximè tamen in hac Salana, liberaliter sustentat, eorumq; numerum erogatis subinde novis stipendiis adauget. Pietatis est, quòd publicis divini cultus exercitiis cum tota aula frequentissimè interesse, preces publicas quotidianas præsentia suâ aliis commendare non gravatur, concionibus sacris devotè attendit, ac piis sermonibus, qui Deo consecrati pectoris indices sunt minimè dubii, summopere delectatur. Pietatis est, quòd erga pauperes eximie beneficam se præstat, ut Rudolphstadium peregrinorù & exulum refugium haud injuriâ hodiè ab omnib. audiat. Pietatis est, quòd subditos tam paterno complectitur amore, ut inter tot militares exactiones miseriis eorum æquè afficiatur ac suis, & proinde ad sublevanda contributionum onera ne preciosiori quidem suppellectili aureisq; περιλλοις suis pepercerit, quo minus unà cum multis signatæ pecuniæ millibus in subditorum levamen ea aliquoties hætenus expenderit. Pietatis est, quòd Per Ill. V. Generos. machinas bellicas complures ex armamentario avito depromtas in campanas, quarum sono auditores ad cultus divini exercitium convocantur, transfundi curaverit, indicio certissimo, quòd pacem paci; cognatum campanarum trinitum audire malit, quàm bellum & bellicarum machinarum horribilem boatum. Rara illa & nunquam satis deprædicanda Per Ill. V. Generos. pietas facilè à me impetrare potuit, ut hanc quartam eandemq; ultimam Confessionis Catholi-

tholicæ partem perillustri ejus nomini submisit inscriberem
 ac humiliter consecrarem, certissimâ spe fretus, fore ut piam
 hanc & ad Ecclesiæ salutē directam opellam meam PerIll. V.
 Generos. gratam sit habitura & sereniori frōte eādem susce-
 ptura. Accedunt præclara PerIll. V. Generos. in meā tenuita-
 tem collata beneficia singularis clementiæ *luxuriosa* evidentis-
 sima, quibus ne quidem recensendis par esse possum, tantum
 abest, ut digna pro illis *χαριστία* per omnem vitā me persolve-
 re posse mihi persuadeā. Aliquoties mensæ suæ PerIll. V. Ge-
 neros. me admovit, munificā & benignam sese exhibuit, atq;
 eximio clementiæ affectu ac tenore favoris perpetuo me sem-
 per fuit hætenus prosecuta. Equū igitur erat, heroicas PerIll.
 V. Generos. virtutes ac merita præclara in posteritatis memo-
 riā traducere, tabulis æternitatis inscribere, & præclarè factis
 debitā laudem minimè derogare. Benignissimus Deus PerIll-
 lustrem V. Generos. cum tota incluta familia Schvartzbur-
 gica diutissimè salvam & incolumem conseruet, ab omnibus
 periculis & adversis in hac exulceratorum temporum fece po-
 tentissimè tueatur, & regimini ipsius ex alto benedicat, ut o-
 mnes PerIll. V. Generos. conatus, consilia & actiones ad di-
 vini nominis gloriā, Ecclesiæ & Subditorum salutem suc-
 cessu felicissimo cedant, per Christum Salvatorem nostrum
 unicum in secula benedictum, Amen. Per scriptum Jenæ
 Cal. Aprilis Ann. 637.

PerIll. V. Generos.

humiliter colens

Johan, Gerhard D.

SCHEMATISMUS

PARTIS III. Ejusdemq; ultimæ, Li-

BRI II, SPECIALIS in Confess. Catholica.

ARTICULUS XVI.

DE POENITENTIA.

CAP. I. De genere poenitentiae. pag. 1.

Thesis. Poenitentia non est Sacramentum
proprie & specialissime sic dictum. ead.

Ratio. ead.

Antithesis. ead.

Nostre sententiae confirmatio. 2

Eidem suffragatur. 3

1. Quod quidam agnoscunt, duo dantur
esse Novi Test. Sacramenta proprie sic
dicta, Baptismum scilicet & Cenam
Domini. ead.

2. Quaedam hypotheses Adversariorum. ead.

3. Dissensiones Adversariorum. 5
Dissentiunt invicem 1. de subiecto questionis.
ead.

2. De institutione hujus Sacramenti. 6

3. De materia hujus Sacramenti. ead.

4. De forma hujus Sacramenti. 7

5. Mannuum impositionem quidam volunt
esse externum Elementum in hoc Sacra-
mento, & tamen negant, eam esse de
essentia vel necessitate hujus Sacra-
menti. 8

6. De efficacia hujus Sacramenti. ead.

7. De necessitate hujus Sacramenti. 9

8. De Poenitentia, ut est virtus. ead.

Argumenta Adversariorum.

1. Matth. 4. v. 17. Agite poenitentiam. 10

2. Johan. 20. v. 23. Quicumque remiseri-
tu peccata, remissa erunt. ead.

3. Quia absolutionem sequitur efficaciter
gratia infusio. 13

4. 1. Tim. 5. v. 22. Manus nemini cito impo-
sueris, neque communicaveris peccatis
alienis. ead.

5. Impositio manuum est externum hujus
Sacramenti symbolum. 14

6. Montanistarum & Novatianorum er-
ror fuit, negare poenitentia Sacramen-
tum. 15

CAP. II. De partibus poenitentiae in gene- re. 16

Thesis I. Dua sunt essentielles partes ac saluta-
ri poenitentiae partes, Contritio & Fides.
ead.

Ratio. ead.

Antithesis. 17

Nostre sententiae confirmatio. ead.

Eidem suffragatur

1. Quod quidam duas poenitentiae partes
esse agnoscunt, Contritionem & Fidem.
18

2. Quod quidam agnoscunt, fidem in Chri-
stum, sive, quod idem est, fiduciam mi-
sericordiae divinae in Christo & propter
Christum promissa, ad salutarem poe-
nitentiam requiri. 19

3. Quod quidam agnoscunt, poenitentiam
Juda propterea non fuisse salutarem,
quia desuit ei fides in Christum. 20

Thesis II. Contritio, Confessio & Satisfactio non sunt essentialiter verae poenitentiae partes. 21

Exhinc. ead.

Antithesis. ead.

Nostre sententiae confirmatio. ead.

Eidem suffragatur.

1. Quod quidam agnoscunt, vere & salutaris coram Deo poenitentiae partes esse duas, Contritionem & Eide[m]. 22

2. Quod quidam agnoscunt, tres illos actus Ecclesiastica poenitentiae, non autem poenitentiae coram DEO competere. ead.

3. Quod quidam agnoscunt, fide poenitentiam tres illos actus includere, quae tamen non sunt verae & salutaris poenitentiae. ead.

4. Quaedam hypotheses Adversariorum. 23

5. Diffensiones Adversariorum. 24

CAP. III. De Contritione. ead.

Thesis I. Contritio ex lege oritur, & est cordis quaedam passio, videlicet terror conscientiae, dolor & compunctio. ead.

Exhinc. ead.

Antithesis. 25

Nostre sententiae confirmatio. ead.

Eidem suffragatur.

1. Quod quidam ex Adversariis poenitentiam definiunt per dolentis vindictam. Item per dolorem. 26

2. Quod Thomas in Suppl. 9. 2. a. 1. contritionem definit per alicujus duri atque integri comminationem. ead.

3. Quod quidam agnoscunt, propriam Evangelii doctrinam esse, non terrere, sed consolari. ead.

4. Quod quidam agnoscunt, bona opera nostra non esse proprie dicta merita. 27

Thesis II. Contritio est necessaria in vere poenitentibus, ratione ordinis, non respectu cuiusdam meriti vel medii, per quod Deo reconciliamur. ead.

Antithesis. ead.

Nostre sententiae confirmatio. ead.

Eidem suffragatur.

1. Quod quidam agnoscunt, fidem esse unicum illud medium, per quod promissionem de gratuita peccatorum remissione amplectimur, & coram Deo iustificamur. 28

2. Quod quidam negant, considerandum esse in nostra contritione. ead.

3. Quod quidam agnoscunt, contritionem esse tantum dispositionem ad remissionem peccatorum, non autem meritum nec de condigno, nec de congruo remissionis peccatorum. ead.

4. Diffensiones Adversariorum. 30

Argumenta Adversariorum.

1. Ezech. 18. v. 27. Cum averteris se impius ab impietate sua, ipse animam suam vivificabit. ead.

2. Dan. 4. v. 24. Peccata tua redime Eleemosyna. Tob. 12. v. 9. Eleemosyna liberat a morte, & ipsa est, quae purgat peccata. 31

3. Luc. 7. v. 47. Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum. 32

4. Job. 3. v. 14. Scimus, quia translatus sumus de morte in vitam, quia fratres diligimus. 35

5. 1. Petr. 4. v. 9. Caritas operis multitudine delictorum. ead.

6. Patres poenitentiam Deum mitigari & placari, lacrymis peccata ablui, contritionem mereri veniam & c. asserunt. 37

CAP.

CAP. IV. De Confessione.	ead.
Theſis. In confeſſione coram Sacerdote non eſt neceſſaria omnium peccatorum enu- meratio.	ead.
Antithetiſis.	ead.
Noſtra ſententia confirmatio.	38
Eidem ſuffragatur.	39
1. Quid quidam agnoſcant, neceſſitatem ſpecialiſ peccatorum enumerationis non poſſe probari ex verbo Dei.	40
2. Quid quidam agnoſcant, ſpecialem il- lam peccatorum enumerationem non eſſe neceſſariam.	43
3. Quid quidam agnoſcant, eam non fuiſſe in primitiva Eccleſia uſitatam, vel cer- te non neceſſariam judicatam.	46
4. Quid quidam agnoſcant, confeſſionem auricularem ex publica Exomplegeſi originem ducere.	47
5. Quid quidam agnoſcant, ante confeſſio- nem verè penitentibus peccata coram Dei judicio remitti.	48
6. Quid quidam agnoſcant, confeſſionem illam auricularem, qualis hodie requi- ritur, conjunctam eſſe cum magni in- commodi.	49
7. Quid quidam agnoſcant, confeſſionem illam ſpecialem, qualis hodie exigitur, degeneraſſe ab ea, quæ in primitiva Eccleſia erat recepta, atq; ad eandem eſſe revocandam.	51
8. Quid quidam agnoſcant, confeſſionem illam, qualis hodie arguetur, eſſe anima- rum carniſcinam.	52
9. Quid quidam Romano-Catholici appro- barent articulum XI. Auguſtane Con- feſſionis, in quo negatur neceſſitas ſpe- cialis peccatorum enumerationis.	55
10. Quid quidam agnoſcant, confeſſionem	

illam non debere eſſe nimis ſcrupulo- ſam, nec tam de integritate confeſſio- nis, quàm de ſinceritate contritionis & fidei verè penitentes debere eſſe ſol- licitos.	ead.
11. Quædam hypotheſes Adverſariorum.	56
12. Diſſenſiones Adverſariorum.	57
Argumenta Adverſariorum.	
1. In Veteri Teſt. varii extant hujus con- feſſionis typi.	61
2. Gen. 3. Exigit Deus confeſſionem peccati ab Adamo & Eva, & quidem per An- gelum in forma humana apparentem.	62
3. Levit. 5. divinitus mandatur peccato- rum confeſſio.	ead.
4. Levit. 13. judicium de lepra commiſſum fuit Sacerdotibus, quod Chriſtus appro- bat Matth. 8. Luc. 17. remittens lepro- ſos ad Sacerdotes.	ead.
5. Matth. 3. Marc. 1. Qui ad Baptiſmum Johannis acceſſerunt, in ſpecie peccata ſua confeſi ſunt.	63
6. Job. 11. Apoſtoli jubentur Lazarum & vinculū funeralibus ſolvere.	ead.
7. Job. 20. v. 23. Quorum remiſeritis pecca- ta, remittantur eis, & quorum reti- nueritis, retenta ſunt.	64
8. Act. 19. Multi credentium conſiteban- tur & annuntiabant actus ſuos, ubi per id Ananiam ſpecialis enumeratio intel- ligitur.	68
9. 2. Cor. 5. Deus nobis dedit miniſterium reconciliationis, pro Chriſto ergo lega- tione fungimur.	70
10. Jacob. 5. Conſitemini invicem peccata veſtra.	ead.
11. 1. Joh. 1. Si conſitemur peccata noſtra, fidelis eſt & juſtus, ut remittat nobis peccata.	71

12. Proverb. 27. v. 22. Agnosce vultum peccati tui. *ead.* 82
13. Prov. 28. v. 13. Qui absconderit scelera sua, non dirigitur; qui autem confessus fuerit & reliquerit ea, misericordiam consequetur. Sirac. 4. v. 31. Non confundari confiteri peccata tua. 72
14. Concilia & Patres testantur de speciali illa Confessione. *ead.* 83
- CAP. V. De Satisfactione. 73
- Thesis I. Christus non solum pro Originali, sed etiam pro Actualibus peccatis satisfecit. *ead.*
- Ex hoc. *ead.*
- Antithesis. *ead.*
- Nostra sententia confirmatio. 74
- Eidem suffragatur.
1. Quod non solum multi ex veteribus, sed etiam recentioribus Pontificiis agnoscunt, Christum tum pro Originali, tum pro Actualibus peccatis nostris satisfecisse. *ead.*
2. Quadam hypoteses Adversariorum. 75
- Thesis II. Christus non solum pro omnibus peccatis, sed etiam pro omnibus peccatorum poenis tam temporalibus, quam aeternis satisfecit; ac proinde credentibus in Christum & culpa & poena, non solum aeterna, sed etiam temporalis remittitur. 76
- Antithesis. *ead.*
- Nostra sententia confirmatio. *ead.*
- Eidem suffragatur.
1. Quod quidam agnoscunt, Christum non solum pro culpa, sed etiam pro poena satisfecisse. 77
2. Quadam hypoteses Adversariorum. 78
- Thesis III. Nec pro culpa, nec pro poena Deo satisfacere possumus. 79
- Ex hoc. *ead.*
- Antithesis. *ead.*
- Nostra sententia confirmatio. *ead.*
- Eidem suffragatur.
1. Quod quidam agnoscunt, nos non posse Deo pro peccatis vel peccatorum poenis satisfacere. 84
2. Quod quidam agnoscunt, solum remissionem peccatorum in sola Christi satisfactione cadendam esse. 86
3. Quod quidam agnoscunt, Deum non requirere aliam satisfactionem, quam si in Christum, & ex eo proficiens bene agendi propositum, ac patientem cruci impositae tolerantiam. 87
4. Quod quidam agnoscunt, calamitates reconciliati & Deo imponi, non ut sint satisfactiones pro peccatis, sed sine longē alio. 88
5. Quod quidam agnoscunt, opera penitentiae fuisse, olim ab Ecclesia imposita, non ob satisfactionem coram Deo, sed sine longē alio. 89
6. Quod quidam agnoscunt, Deum verē in Christum credentibus perfectē remittere peccata. 90
7. Quod quidam agnoscunt, verē penitentibus & in Christum credentibus, sine satisfactione propria remissa esse peccata & peccatorum poenam. 91
8. Quod Bellarm. lib. 4. de Panis. cap. 3. scribit, poenae temporales hujus vitae interdum non posse redimi, sed necessariō perpetiendas esse. 92
9. Quod quidam agnoscunt, etiam Ethnicorum Sacerdotes imponere satisfactiones penitentiam delictorum agendis. *ead.*
10. Quod quidam approbant artic. 12. Confess. Aug. in quo satisfactiones propria negantur esse causa remissionis peccatorum. 93
11. Quod

*an. quidam quidam aguntur, satisfactio-
nem peccatorum deinde facili in Ec-
clesiam intrantem esse. cad.
an. satisfactiones facili etiam hoc no-
mine improbantur, quod conjugium
non auctoritate inter opere satisfacto-
ris impunitum. cad.
an. Quid quidam facere coguntur, satisfac-
tionem illam ad transgressum suffra-
gati debentur. cad. 94
an. Quid in Ecclesia Christiana quidam
negantur, scilicet, ut Confessarius
communi peccata peccata atque debi-
ta peccata faciat. cad.
an. Satisfactio non satisfactio. cad.*

Exceptiones Adversariorum.

1. *Ad argumentum ex contraria peccato-
rum condonationis positum, respondent
an. 1. Cor. 15. v. 19. 102*

2. *Ad exemplum illi, quibus scriptis pec-
cata remisit, nec tamen peccata sine se-
ditione impunita, cum illis non vi Sa-
cramentali, sed absolute peccata d-
pessent absoluitur. 103*

3. *Distinguentur esse inter reconciliatio-
nem et remissionem. cad.*

Argumenta adversaria.

1. *Mat. 18. v. 18. Peccata vestra dabo Ele-
mosinam. 104*

2. *Luc. 11. v. 41. Date elemosinam, et acce-
dit vobis et non mandet. cad.*

3. *Matth. 23. v. 8. Facite ergo fructum paui-
sentis dignum, cui parvulus locus A-
bor. 26. v. 20. cad.*

4. *Matth. 6. v. 12. primum vobis peccata si-
ve debita dimitti. 106*

5. *Matth. 9. v. 8. Marc. 2. v. 9. Luc. 5. v. 24.
Tolle lectum tuum. cad.*

6. *1. Cor. 11. v. 17. Si vos ipsos iudicaveritis,
non iudicamini a Domino. 107*

7. 2. Cor. 7. v. 11. Paulus inter fructum salutari tristitia ponit vindictam. 108
8. Multa Scriptura loca significant, integros fideles esse communicationem bonorum operum 2. Cor. 8. v. 14. Psal. 119. v. 63. ead.
9. Galat. 6. v. 2. Alter alterius onera portet. 109
10. Eph. 5. v. 1. Estote imitatores Dei, sicut filii carissimi, & ambulate in dilectione, sicut Christum dilexit nos & tradidit semetipsum pro nobis. ead.
11. Quod remissa culpa maneat adhuc debetum luenda poenae, probant ex variis exemplis eorum, qui post Baptismum calamitatibus subiecti fuere. 110
12. Reatus poenae temporalis, qui remanet post amissionem cum Deo reformatam, bonis operibus redimi potest. 111
13. In primitiva Ecclesia poenitentibus satisfactiones fuere impostae. ead.
14. Si opera iustorum vitam eternam mereantur, etiam satisfaciens pro reatu poenae temporalis. 112
15. Nullum opus Dei reperitur totum ex mera ipsius misericordia ita factum, ut ei iustitia suae nihil admissuerit, Ps. 25. v. 10. Psal. 35. v. 11. 114
16. Peccatorum remissio non tollit poenam vel reatum poenae; aliis non esset discrimen inter eum, qui centum millibus nefariis, & qui uno tantum seculo flagitio contaminasset. ead.
CAP. VI. De flagellationibus spontaneis. ead.
Thesis. Flagellationes spontaneae Deo non probantur, nec sunt satisfactoriae pro peccatis, vel meritoriae requiescentis. ead.
Enimvero. ead.
Antithesis. 115
Nostra sententia confirmatio. 116

Eidem suffragatur.

1. Quod quidam agnoscunt, flagellationes
● primū 12. seculū Ecclesia fuisse igno-
tas, ac quamprimū usurpari publicē
ceperunt, ab ipsis Pontificibus impro-
batas. *ead.*
2. Quod quidam agnoscunt, flagellationes
ab Ethnicis in Ecclesiam traductas. 121
3. Quod Judaei & Turchi flagellationes u-
sitas fuisse agnoscere coguntur. 122
4. Quod flagellationes ab hereticis in Ec-
clesiam introductas esse fateri cogun-
tur. *ead.*
5. Quod flagellationes in Graeca Ecclesia
non fuisse usitatas fatentur. 123
6. Quod nullius Pontificis vel Concilii de-
cretum asserere possint, in quo flagella-
tio spontanea fuerit approbata. *ead.*
7. Quaedam hypotheses Adversariorū. *ead.*

Argumenta Adversariorum.

1. Renati iuventur mortificare membra
Col. 3. v. 5. & carnem crucifigere Gal. 5.
v. 24. *ead.* 124.
 2. 1. Cor. 9. v. 27. *crucifigam corpus meū.* *ead.*
 3. Zach. 12. v. 10. Et plangent cum planctu,
quasi super unigenitum, & dolebunt
super eum & c. 125
 4. Eccl. 33. v. 25. Cibaria & virga & onus as-
ino; panis & disciplina & opus servus. 126
- CAP. VII. De Indulgentiis. *ead.*
- Thesis Indulgentia Papales meritis repudian-
tur. *ead.*
- Enchir.* *ead.*
- Antithesis. 127
- Nostra sententia confirmatio. 129
- Eidem suffragatur.*

1. Quod quidam indulgentias repudiavunt,
vel parū in tribuendum esse docue-
runt, vel de multiplici abusu, qui per il-
las committitur, cōquesti fuerunt. *ead.*

2. Quod agnoscunt, Indulgentias tam de-
mū posterioribus seculis increbescere
cepisse, cum pietatis & bonorū operum
studium in Ecclesia refrigerare cepit. 147

3. Quod agnoscunt, Jubilaeum ex vicibus
Ethnicorum in Ecclesiam esse deduc-
tum. *ead.*
4. Quod agnoscunt, Jubilaeum ex Judai-
smo esse in Ecclesiam adductum. *ead.*
5. Quod agnoscunt, Indulgentias secum
asserre peccandi licentiam. 148
6. Quaedam hypotheses Adversariorū. *ead.*
7. Dissensiones Adversariorum. 152
8. Querela de nundinationibus Indulgen-
tiarum. 163

Argumenta Adversariorum.

1. Coloss. 2. v. 24. Adimpleo ea, quae desunt
passioni Christi, in carne mea pro cor-
pore ejus, quod est Ecclesia. 164
 2. Matth. 16. v. 19. & cap. 18. v. 18. Dedit con-
cessit hanc potestatem summam Ecclesiae
suae gubernatoribus. 166
 3. Patres mentionem faciunt remissionum,
id est Indulgentiarum. *ead.*
 4. Castro adversus haeres. l. 8. verbo Indulgen-
tia fol. 184. Indulgentiarum antiquita-
tem à Stationibus veterum arcessit. 167
- appendix hujus articuli, in qua continentur
1. Querela.
Conquerantur, falso sibi tribui, 1. quod as-
serentes, fidem esse necessariam pœni-
tentiae partem, anathematis fulmine
percutiant. *ead.*
 2. Quod statuant, ad contritionem requi-
ri actum nostrum meritorium. *ead.*
 3. Quod peccatores abducant à fide satis-
factionis Christi ad fiduciam satisfac-
tionis propriae. 168
 4. Quod statuant, Christum passionis suae
pro

quo originali peccato satisfecisti, nobis
autem pro actualibus peccatis esse sa-
tisfaciendum. 169

5. Quod in confessionum formula merito
Christi & Sanctorum & propria pe-
nitenti merita coniungant. ead.

6. Quod statuant, Canonici satisfactionem
esse necessariam ad solvendas pec-
nam aeternam. 170

7. Quod doceant remissionem peccatorum
non per solam confessionem, sed per no-
stram dilectionem & opera. 173

8. Quod remissionem peccatorum pretio
vendant. 174

9. Quod pro culpa à nobis satisfieri posse
statuant. 175

II. Ceterorum. I. Generalium.

1. Quod contra Montanisti & Novatianis
negemus, penitentiam esse Sacramen-
tum propriè sic dictum. 176

2. Quod ab August. Confess. quæ peniten-
tiam Sacramentum accipit, satisfactionem
faciatum. ead.

3. Quod pessimum Ecclesiasticæ discipline
severitatem adversus penitentes re-
putamus. ead.

4. Quod prohibitum generale quorum-
dam peccatorum, quæ confessionem
maximè arguunt, in confessione quæ re-
vocationem. 177

5. Quod inter nos dissentiant. ead.

6. Quod opera penitentiae & necessariam
carum mortificationem repudiamus. ead.

7. Quod Ecclesiæ potestas excommuni-
candi denegemus. 178

8. Quod mandatis asserimus, Pontifi-
cis fide ac meriti Christi nullam fac-
re mentionem. ead.

9. Quod quodammodo statuamus, Chryso-
stomum orationem confessionem damnare. 179

10. Quod cum Jacobitis hereticis specia-
lem peccatorum in auriculari confes-
sione enumerationem rejiciamus. ead.

11. Quod cum Audacis satisfactiones pro-
prias repudiamus. ead.

12. Quod nullam requiramus confes-
sionem. 180

II. Speciales.

1. Quod Lutherus suâ doctrinâ peccatores
à penitentia avertat & ad peccan-
dum impellat. ead.

2. Quod error statuto, novam vitam, es-
se optimâ penitentiam, quodq; neget,
penitentiam includere odium vel do-
lorem de vita præterita. ead.

3. Quod doceat, contritionem aut hy-
pocrisim, aut desperationem gignere. 181

4. Quod initio suæ doctrine negaverit, ul-
lam penam à Deo exigi post culpam;
postea verò admiserit reatum pane
temporalis post culpam remissum. 182

5. Quod scribat, in Sacramento peniten-
tiæ & remissione culpæ non plus facere
Papam, Episcopum, Sacerdotem, quàm
quemlibet Christianum, etiam sumi-
mam & puerum. ead.

III. Opiniones absurde.

1. Non teneri quemlibet statim post pecca-
tum commissum contreri, etiamsi reor-
detur sapius commissi peccati. ead.

2. Martyrium sine penitentia peractum
ad justificationem sufficere. ead.

3. Solam detestationem peccandi sine pro-
posito formali non peccandi de sæte-
ro, sufficere ad gratiam consequen-
dam. ead.

4. Confessarium posse penitenti imponere
penitentiam per alium implendam. ead.

5. De originali peccato non esse peniten-
tiam agendam. ead.

6. Christum egisse poenitentiam jejuniis, vivendo in desertis, & conversando cum bestis. ead.
7. Passiones & afflictiones sanctificatas in sanguine Christi habere fortem in se satisfactionem, & esse complementum defectuum passionis Christi. ead.
8. Non satum esse fidem in satisfactionem Christi; sed & à nobis Deo satisfaciendum pro nostris peccatis per poenitentiam impositam. ead.
9. Nos, accedente Dei gratia, verè posse aliquo modo ex propriis, ac pro hoc justè & ex condigno satisfacere. ead.
10. Ad majorem Dei gloriam, & majorem honorem hominù satisfaciunt in Christo placuisse conjungere nostram satisfactionem suam. ead.
11. Ob peregrinationem Romanam Angelos debere hominem ex purgatorio ad perpetua gaudia deducere. ead.
12. Christum voluisse, ut infidelibus remitterentur peccata per Baptismum; fidelibus verò non per Baptismum, sed per reconciliationem & poenitentiam. 184
13. Eos in æternum perire, qui ante moriantur, quam à Sacerdote absolvi poterunt. ead.
14. Sacerdotem non posse absolute absolvere poenitentem. ead.
15. Sacerdotem impoenitentem & in peccatis perseverantem posse absolvere. ead.
16. Indutum malofici damnati vestitu, vel cucullo Monastico posse hoc ipse satisfacere. ead.
17. Sanguinem Christi expiasse peccata nostra intervenientibus instrumentis, nimirum cilicio, vestitu Monastico, consura. 185
18. Conditionem divitiù meliorem esse conditione pauperis in comparandis Indulgentiis. ead.
19. Poenitentiam non esse omnium hominum, sed tantum peccatorum. ead.
20. Poenitentiam non obligare quovis tempore. 186
21. Dolores Christi in propria carne perferri posse. ead.
22. Christum, ut alia poenitentia opera, ita quoque flagellationem spontaneam suscepisse. ead.
23. Signum confessionis nequaquam resignandum esse, quamvis ageretur totius orbis salus. 187
24. Eos, qui tenentur abnoxii vinculo fidelitatis vel juramenti alicui, liberari à tali vinculo, si in inciderit in excommunicationem. ead.
25. Contritionem venialium peccatorum non esse necessariam, quod ipsa absque contritione remitti queunt. ead.
26. Pontifices propter delicta Magistratum subditos excommunicare optimo jure posse. ead.
27. Adamo Halberstadiensium peccata populi imponi, & propter illa templo ejectum Quadragesimali tempore in plateis oberrare. ead.
28. Utriculam guttulam sanguinis Christi fuisse sufficiens ad remissionem peccatis totius mundi, reliquum pertinere ad thesaurum Indulgentiarum. ead.
29. Contritionem esse carnis emolliationem. ead.
30. Patrem æternum, præter Christum, etiam satisfactionem nostram ex patre sibi debitam exigere. 189
31. Excommunicatus licitè occidi posse. ead.

32. Pecuniâ peccata redimi posse. ead.
 33. Martyres sine penitentia & fide salvari. ead.
 34. Sacerdotem per claves Ecclesiæ homi-

- nas & orationis & rationis impotes
 absolvere posse. 190
 35. Indulgentiam alicui dari posse innume-
 ras. ead.

ARTICULUS XVII.

DE EXTREMA UNCTIONE.

Thesis. Extrema unctio non est proprie dictum Novi Test. Sacramentum. 191
 Eadem. ead.
 Antithesis. ead.
 Nostra sententiæ confirmatio. ead.
 Eidem suffragatur

1. Quod quidam agnoscunt, esse tantum duo Novi Test. Sacramenta vere & proprie sic dicta. 192

2. Quod quidam agnoscunt, extremam unctionem non esse Sacramentum proprie dictum. ead.

3. Quod quidam agnoscunt, primitiva Ecclesiæ, Apostoli vicinæ, hoc Sacramentum ignotum fuisse, prout scilicet hodie in Papatu administratur. 193

4. Quod agnoscere coguntur, finem proprium unctionis in Apostolica & primitivâ Ecclesiâ usitatæ fuisse corporis sanitatem. 194

5. Quod agnoscunt, hujus unctionis Sacra-

mento jam olim fuisse contradictum. 196

6. Quædam hypothèses Adversariorum. 197

7. Dissensiones Adversariorum. ead.

Argumenta Adversariorum.

1. Marc. 6. v. 12. Ungebant oleo multos agros. 200

2. Jacob. 5. v. 14. Infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros Ecclesiæ & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei salvabit infirmum. 201

3. Augustinus lib. 2. de visitat. infirm. c. 4. Reges de te & pro te fieri, sicut sanctus dixit Apostolus Jacobus, imò per Apostolum suum Dominum. Ipsa videlicet olei sacri delibatio intelligitur Spiritus Sancti typicali unctio. 203

4. Deus providit Sacramenta ingredientibus Ecclesiam & progredientibus. Ergo etiam egredientibus. 204

ARTICULUS XIX.

DE SACRAMENTO ORDINIS.

Thesis. Ordo sive ordinatio Ministrorum Ecclesiæ non est Sacramentum Novi Test. proprie ac strictè sic dictum. 205

Eadem. ead.

Antithesis. ead.

Nostra sententiæ confirmatio. ead.

Eidem suffragatur.

1. Quod quidam agnoscunt, duo tantum esse Novi Test. Sacramenta proprie & specificè sic dicta. 206

2. Quod quidam negant, Ordinem esse Sacramentum. ead.

3. Quod

3. Quod novitatem hujus Sacramenti tacite concedunt. ead.
4. Quadam hypotheses Adversariorum. 207
5. Diffensiones Adversariorum. 209
- Argumenta Adversariorum.
1. Act. 13. v. 2. Segregate mihi Paulum & Barnabam. cap. 20. v. 28. in quo vos Spiritum Sanctum posuit Episcopos. Ephes. 4. v. 11. Ipse dedit quosdam quidem Apostolos, alios Prophetas, alios Pastores & Doctores. Joh. 20. v. 21. Sicut misit me Pater, ita & ego mitto vos. 216
2. Promissio gratia datur in hoc Sacramento. 1. Timoth. 4. v. 13. Noli negligere gratiam, qua in te est. 2. Timoth. 1. v. 6. Admonco te, ut resuscites gratiam. 217
3. Symbolam externum in hoc Sacramento est impositio manuum. Act. 6. vers. 6. cap. 13. vers. 3. cap. 14. vers. 23. Huic quoque annexa est promissio gratiae, 1. Timoth. 4. vers. 13. 2. Timoth. 1. v. 6. ead.
4. In Ordine datur gratia gratum faciens. E. erit Sacramentum. 219
- Appendix hujus articuli, in qua continentur,
- I. Calumnia. Philippum in loci editu An. 36. 52. & 58. Item in Apol. Aug. Conf. art. 13. aperte docere, Ordinationem esse Sacramentum proprie dictum. ead.
- II. Opiniones absurda & erroneae.
1. Ordinem posse conferri infantibus nondum rationis usum habentibus. 220
2. Episcopum non dici, nisi consecratum. ead.
3. In manuum impositione Spiritum S. descendere visibiliter. 221
4. Unctionem, que in Ordinatione adhibetur, non signum duntaxat, sed & medium esse spirituale & invisibile unctioni. ead.

ARTICULUS XIX.

DE MATRIMONIO.

- CAP. I. De genere Matrimonii, an sit Sacramentum. 222
- Thesis. Matrimonium non est proprie dictum N. Test. Sacramentum. ead.
- Enims. ead.
- Antithesis. ead.
- Nostra sententia confirmatio. 223
- Eidem suffragatur.
1. Quod quidam tantum duo proprie dicta N. T. Sacramenta agnoscunt, Baptismum scilicet & Eucharistiam. 224
2. Quod quidam negant, Conjugium esse Sacramentum proprie sic dictum. ead.
3. Quod agnoscunt, non posse ex Scripturis probari, Matrimonium esse Sacramentum. 228
4. Quod novitatem hujus doctrinae tacite concedunt. ead.
5. Quadam hypotheses Adversariorum. ead.
6. Diffensiones Adversariorum. 234
- Argumenta Adversariorum.
1. Eph. 5. v. 32. Sacramentum hoc magnum est, dico autem de Christo & Ecclesia. 240
2. 1. Tim. 2. v. 15. Salvabitur mulier per generationem liberorum. 242
3. 1. Cor. 7. v. 8. Matrimonium vocatur donum aequum ac virginitas. Et. 1. Thessal. 4. v. 4. Apostolus hortatur conjuges, ut vas suum possideant in sanctificatione, quam

monium per matrimonium ante ac-
ceperunt. 244

4. Matrimonium Christianorum est unum
tantum cum una & omnino insolubile.
E. est Sacramentum propriè dictum,
& conferens gratiam. ead.

5. Jam inde ab exordio Ecclesie matrimo-
nium inter res sacras habitum. E. est
Sacramentum propriè dictum. ead.

6. Augustinum lib. de bono conjugali cap. 10.
In nostrorum nuptiis plura valet sancti-
tas Sacramenti, quàm facundia ute-
ri. 245

CA P. II. De solutione Matrimonii. 246

Thesis. Propter adulterium pars innocens
non solum quoad thorum, sed etiam quo-
ad vinculum à parte nocente sese sepa-
rare, & aliud matrimonium inire po-
test. ead.

Ratio. ead.

Antithesis. ead.

Nostra sententia confirmatio. 247

Eidem suffragatur.

1. Quod quidam agnoscunt, parti inno-
centi dari posse novarum nuptiarum
potestatem. 248

2. Quod quidam negant, Matrimonium
esse Sacramentum propriè dictum. 256

3. Quod veterum quorundam suffragium
nobis largiantur. ead.

4. Quaedam hypotheses Adversariorū. 259

5. Varia ille ac diverse Adversariorum
expositiones, quibus clarissima Christi
verba Matth. 5. & 19. detorqueant. 261

Argumenta Adversariorum.

1. Matth. 5. v. 32. & cap. 19. v. 9. Qui dimis-
sam duxerit, mœchatur: ubi Christus
significat, nec dimissa licere alteri viro
nubere, neque alteri viro uxorem eam
ducere. 263

2. Verba Christi: Qui dimissam duxerit,
mœchatur, sunt universè & cum exce-
ptione illa, nisi ob fornicationem, exci-
pienda; aliis fornicaria conditio foret
melior, quàm innocentia. ead.

3. Marc. 10. v. 11. Luc. 16. v. 18. universaliter
docet, nunquam dissolvi matrimonium
inter fideles contractum & consumma-
tum, ut liceat ad alias nuptias transi-
re. 264

4. Rom. 7. v. 2. Quæ sub viro est mulier, vi-
vente viro, alligata est legi, v. 3. igitur,
vivente viro, vocabitur adultera, si
fuerit cum alio viro. 265

5. Matrimonium fidelium signum est con-
junctionis Christi cum Ecclesia Eplos.
At illa unio indissolubilis est. E. vincu-
lum conjugale est indissolubile. ead.

6. Si licitum esset aliud matrimonium post
divortium, injuriâ afficeretur proles. 266

7. Patres negant, ob adulterium solvi con-
jugale vinculum, ut liceat innocenti
contrahere aliud matrimonium. ead.

8. Canon Apostolicus 48. Si quis Laicus, suâ
ejectâ uxore, aliam acceperit, vel ab a-
lio solutam, segregetur. ead.

CA P. III. De consensu parentum in nuptiis
liberorum. 267

Thesis. In nuptiis liberorum necessariò requi-
ritur consensus parentum. ead.

Ratio. ead.

Antithesis. 268

Nostra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur.

1. Quod quidam agnoscant, consensum Pa-
rentum in nuptiis liberorū esse necessa-
rium. 270

2. Quaedam hypotheses Adversariorū. 277

Argumenta Adversariorum.

1. Esau, Jacob, Tobias & c. duxerunt uxo-
res. 278

res absque parentum consensu, & tam men Scriptura eas vocat uxores. 280	Theſis III. Prohibitiones graduum Levit. 18. omnes ac ſingula ſunt juri naturali, que Chriſtianos etiam in Novo Teſt. obligant, ac proinde diſpenſationi humanæ in illis non eſt relictus locus. 294
2. c. Sufficiat can. 27. q. 2. ex Nicolao. Suffi- ciat ſecundum leges ſolum eorum con- ſenſus, de quorum conjunctionibus agi- tur. 281	Expon. ead.
3. Sicut filia monaſterium poteſt ingredi absque parentum conſenſu, cum ſit per- ſona libera, ſic & nubere. 282	Antitheſis. 295
Cap. IV. De impedimento Matrimonii. ead.	Noſtra ſententia confirmatio. 296
Theſis I. Votum continentie non eſt abſolu- tum prorsus matrimonii impedimentum. ead.	Eidem ſuffragatur. 296
Expon. ead.	1. Quod quidam agnoſcunt, prohibitiones Levit. 18. eſſe juri naturali, ac in Novo Teſt. nos obligare; nec in illis locum ha- bere poſſe humanam diſpenſationem. 297
Antitheſis. 283	2. Quadam hypotheſes Adverſariorum. 299
Noſtra ſententia confirmatio. 284	3. Frigida Adverſariorum ad argumenta noſtra reſponſiones. 302
Eidem ſuffragatur.	4. Quod res ipſa teſtetur, diſpenſationes Pontificias in gradibus prohibitis nihil aliud eſſe, quam retia pecuniaria. 303
1. Quod quidam agnoſcunt, Pontificem poſſe Monachis & Monialibus, conti- nentiam ſolemniter poſſeſſu, poteſta- tem matrimonii concedere. ead.	5. Diſpenſationes Adverſariorum. 304
2. Quod exempla teſtentur, Pontificem di- ſpenſaſſe cum Monachis & Monialibus, continentiam ſolemniter poſſeſſu, ut ma- trimonium inire poterint. 285	Argum. Adverſar. Conjugium in primo gradu tum in linea recta, tum tranſverſa, Deum morte punit, & conjungit cum Sodomia, que manifeſte pugnat contra jus Naturæ. At conjugium in ſecundo gradu conſan- guinitatis in linea tranſverſa, ut nepotum cum amita vel matertera, non morte, ſed leviore pena punitur. 306
3. Quod quidam agnoſcunt, continentiam poſſeſſu inſolendi matrimonii poteſta- tem concedi poſſe. 287	2. Si omnia illa præcepta eſſent naturalia, ſemper, etiam ante legem datam, obli- gæſſent. 307
4. Quadam hypotheſes Adverſariorum. ead.	3. Deuter. 25. v. 5. præcipit Deus, ut frater ducat fratris defuncti uxorem. E. pro- hibitio de non ducenda fratria non eſt juri naturali. 309
Argum. Adverſ. Nulla deſponſata, vivente ſponſo, poteſt alium ſine crimine adulterii ducere. Virgines continentiam poſſeſſa, ſunt Deo deſponſata. Ergo. 290	Theſis IV. Per ſuſceptionem ex Baptiſmo non contrahitur ſpirituali ejusmodi cognatio, que matrimonium contrahendum impe- diat. 310
Theſis II. Matrimonium inter fidelem & in- fidelem non baptizatum, eſt ratum ac fir- mum. 291	Expon. ead.
Expon. ead.	Antitheſis. ead.
Antitheſis. ead.	Noſtra ſententia confirmatio. 292
Noſtra ſententia confirmatio. 292	Eidem ſuffragantur quædam hypotheſes Ad- verſariorum. 293
Eidem ſuffragantur quædam hypotheſes Ad- verſariorum. 293	Expon. ead.
	Anti-

Antithesis. 312
Nostra sententia confirmatio. 313
Eidem suffragatur.

1. Quod quidam agnoscunt, hoc matrimo-
 nii impedimentum esse nullum. 314

2. Quod pro astruendo hoc impedimento
 nec dicta Scriptura, nec Patrum anti-
 quorum suffragia, sed jejunas tantum
 rationes, vel potius solam Ecclesie
 auctoritatem afferunt. ead.

3. Quod susceptorum officium & Confir-
 mationis Sacramentum Ecclesie pri-
 mitiva, apostolica vicina, ignotum
 fuisse agnoscunt. ead.

4. Quod agnoscunt, hanc constitutionem
 non habere auctores Apostolos, sed Pon-
 tifices Romanos. 315

5. Quod Proceres Imperii in Comitii No-
 ribergensibus inter gravamina hoc im-
 pedimentum nuptiarum retulerunt. ead.

6. Diffensiones Adversariorum. 316

*Argumentum Advers. Cognatio spiritualis ex
 Baptismo & Confirmatione orta, impedi-
 mentum matrimonii id est, quia unus
 ab altero recipit esse spirituale, & ob id illi
 peculiarem debet reverentiam.* 317

CAP. V. De Celibatu. 318

*Thesis. Celibatus non eo sine eligendus & con-
 jugio preferendus, ut per illum satisfaciamus
 pro peccato & mereamur regnum
 celorum.* ead.

Antithesis. ead.

Nostra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. 319

1. Quod quidam agnoscunt, celibatum co-
 ram Dei judicio non esse conjugio pre-
 ferentiorum. 320

2. Quod quidam agnoscunt, piuum conju-
 gium non esse perfectionis Christianae

(qualis in hac vita fidelibus obtingere
 potest) impedimentum. 321

3. Quod quidam agnoscunt, fiduciam re-
 missionis peccatorum & vite eterne
 non esse collocandam in celibatum. ead.

4. Quod quidam agnoscunt, celibes se non
 debere coram Deo praeferre conjuga-
 tis. 322

*Argumentum Advers. Eunuchii, qui propter excel-
 lentiori sanctitati studium a mulierum
 consortia se revocant, pollicetur Deus
 in Ecclesia egregium ac praeipuum locum,
 Esa. 56. v. 3. 4. & 5.* ead.

2. *Sicut 26. v. 20. Non est ponderatio digna
 animae continentis.* 323

3. *Matth. 19. v. 12. Sunt Eunuchi, qui se co-
 strant propter regnum celorum.* ead.

4. *1. Cor. 7. v. 34. Innupta cogitat, quae sunt
 Domini, ut sit sancta corpore & Spiri-
 tu.* ead.

5. *1. Cor. 7. v. ult. Beatior erit, si sic per-
 manserit.* 325

6. *Hieronymus & alii ex veteribus virgi-
 nitatem summis ornant laudibus.* ead.

Appendix hujus articuli, in qua continentur

*I. Querela. Conqueruntur enim Adversa-
 rii, falso sibi tribui,*

*1. Quod dispensent contra prohibitiones di-
 vinas Levit. 18. in primo gradu linea
 collateralis, id est, in conjugio fratrum
 & sororum.* 327

2. Quod conjugium vocent pollutionem. 328.

*3. Quod Romanus Pontifex velit conscien-
 tias Pontificii prohibitionibus non mi-
 nus teneri, quam divinis.* 329

4. Quod secundas nuptias improbent. ead.

*5. Quod defendant vagas libidines, ac ca-
 pitalibus poenis puniant conjugium.* 330

*II. Calamitas. & Generales. Tribuunt enim
 nobis:*

1. Quod

1. Quod cum Joviniano matrimonium exaequemus virginitati. 331
 2. Quod doceamus, homines conditos esse, ut sint fecundi. 332
 3. Quod cum Carpocrate & Gnostici negemus, Matrimonium esse Sacramentum. ead.
- II. Speciales.
1. Quod Lutherus sibi contradicat, dum, statuit, virginitatem quidem prestare conjugio, tamen mulierem conjugatam meliorem esse coram Deo, quam sit virgo. 333
 2. Quod doceat, mulieres non nisi ad matrimonium creatas fuisse. ead.
 3. Moysen precepisse omnibus Judaei matrimonium, ita ut nullo modo licuerit in V. Test. carere uxore. ead.
 4. Polygamiam in N. T. dicitam esse. ead.
 5. Matrimonium aequè sanctum esse apud fideles & infideles. 334
 6. Quod correxerit & suppleverit orationem Dominicam quasi mutilam, quia addiderit: Domine Deus, da uxorem & panem quotidianum. ead.
 7. Quod suadeat; si mulier impotentem habeat maritum, ut cum consensu viri alteri miscetur, vel si vir consentire nolle, contracto matrimonio cum altero fugiat in locum remotum. 335
 8. Quod permiserit marito, cui uxor denegat conjugale debitum, scortari cum ancilla. ead.
 9. Quod doceat, aequè concubitus esse necessarium, ac edere, bibere, dormire. 337
- III. Opiniones erroneae & absurdae. ead.
1. Non datum esse preceptum de conjugio. ead.
 2. Actum conjugalem hominē reddere totum carnalem & ineptū ad divina. ead.
 3. Qui non habet uxorem, cum loco uxoris concubinam debere habere. 338
 4. Non dari presentiam Spiritus S. temporis, quo conjugales actus geruntur. ead.
 5. Jure divino & Natura non esse prohibitam pluralitatem uxorum; & multas in primitiva Ecclesia habuisse duas uxores. 339
 6. Virum, si mulier infirmitate fuerit correpta, posse aliam ducere. ead.
 7. Personas contrahentes esse materiam matrimonii & ministri; formam esse verba: accipio te &c. ead.
 8. Si Clericum amplectitur mulierem, Laicum interpretari debere, quod causā benedicendi hoc faciat. ead.
 9. Instituire filios in fide & religione Dei, esse finem extrinsecum matrimonio piarum in V. Test. intrinsecum vero matrimonio in N. T. ead.
 10. Solutionem matrimonii consummati quoad thorum & cohabitationem, manente vinculo conjugali, propriè dici divortium à Theologis. ead.
 11. Separandum esse matrimonium Judaei & Christiani. ead.
 12. Fideles, si sint in gratia & ob debitum finem actum conjugali utantur, mereri in ipso actu, sicut in alio bono opere. 340
 13. Judaei concessam fuisse repudium, non ut minus malum, sed ut aliquid per se coram Deo licitum. ead.
 14. Matrimonium conferre justificantem gratiam. ead.
 15. Nuptiis Clericos non debere interesse. 341
 16. Invitam debiti conjugalis redditionem esse medium satisfactionis perfectae. ead.
 17. Meretricem ducentes peccatorum veniam. ead.

PART. III. LIBRI II. SPECIALIS.

- nam mereri & opus caritatis non minimum exercere.* ead.
 17. *Vasculum conjugale etiam in sepulchro integrum permanere.* ead.
 19. *Secundas nuptias non esse admittendas.* 349

20. *Ob Johannu Cafe Archiepiscopi Ber-
 montani laudationem Sodomia Ec-
 clesia nihil decedere honoris vel digni-
 tati.* ead.

ARTICULUS XX.

DE GRATIA PRIMI HOMINIS.

CAPUT I. De nomine divine Imagi- nis. 343

*Thefis. Imaginis & similitudinis nomen unum
 idemq; Gen. 1. v. 26. significatur.* ead.

Expos. ead.

Antithesis. ead.

Nostre sententia confirmatio. 344

Eidem suffragatur.

1. *Quod quidam disertu verbi concedunt,
 imaginem & similitudinem in hac que-
 stione unum idemq; significare.* ead.

2. *Quod quidam Imaginem Dei etiam in
 qualitatibus sive virtutibus statuunt.* 345

3. *Quod quidam concedunt, Imaginem di-
 nam per lapsum esse amissam.* 347

*Argumentum Advers. Patres testantur, ima-
 ginem ad Naturam, similitudinem ad
 virtutes pertinere.* 348

CAP. II. De iustitia originali in primo ho- mine. ead.

*Thefis. Iustitia originalis in primo homine,
 non fuit donum aliquod supernaturale,
 sed interna & concreta totius hominis
 perfectio.* ead.

Expos. ead.

Antithesis. 350

Nostre sententia confirmatio. 351

Eidem suffragatur.

1. *Quod quidam vocant iustitiam origina-
 lem primo homini naturalem.* 352

2. *Quadam hypotheses Adversarioru.* 355
Argumenta Adversariorum.

1. *Gen. 3. v. 19. Pulvis es & in pulverem re-
 vertori.* 358

2. *Psal. 8. v. 6. Gloriâ & honore coronasti
 eum.* 358

3. *Psal. 49. v. 21. Homo, cum in honore esset,
 non intellexit.* ead.

4. *Sirac. 17. v. 1. Deus creavit hominem de
 terra, & secundum se vestivit illum
 virtute.* ead.

5. *Luc. 10. v. 30. Latrones hominem in Jeri-
 cho proficiscentem primum spoliave-
 runt, deinde plagas imposuerunt.* ead.

CAP. III. De immortalitate primi homi- nis. 359

*Thefis. Immortalitas primi hominis non fuit
 donum supernaturale extrinsecum, sed na-
 turali ejusmodi conditio & proprietas.* ead.

Expos. ead.

Antithesis. 360

Nostre sententia confirmatio. 361

Eidem suffragatur.

1. *Quod quidam agnoscunt, iustitiam ori-
 ginalem fuisse primo homini naturalem.* ead.

2. *Quod quidam agnoscunt, primum ho-
 minem fuisse naturam immortalem.* 362

3. *Quadam hypotheses Adversarioru.* ead.

4. Diffensiones Adversariorum. 363
 Argumentum Advers. Corpus hominis natu-
 ra ex contrariis Elementis utque humo-
 ribus constabat, proinde intrinsecam po-
 tentiam ad corruptionem habebat. ead.

CAP. IV. De Paradiso, primi hominis habi-
 ratulo. 364

Thesis. Paradisus terrenus non amplius super-
 est, sed aquis diluvii obrutus fuit ac deva-
 status. ead.

Expos. ead.

Antithesis. ead.

Nostra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur.

1. Quod quidam agnoscunt, Paradisum ter-
 renum aquis diluvii obrutum fuisse. ead.

2. Quod dubitanter rē suam suā afferunt. 371

3. Quod opinio de Henoch, in Paradisum
 terrenum adhuc supersubsem transla-
 to, varias & amplexus peperit questio-
 nes. 372

4. Diffensiones Adversariorum. 373

Argumentum Adversariorum.

1. Patres affirmant, Paradisum adhuc ex-
 stare. 374

2. Sirac. 44. Enosh & Elias translati sunt
 in Paradisum, ex quo expulsus est Adā.
 E. Paradisus adhuc superest. 376

3. Si aque diluvii omnes arbores eradicā-
 sent, ac Paradisum etiam devastāsent;
 ubi invenit columba ramum illū olea,
 quem ad Noabum attulit? Gen. 8. v. 11.

377

CAP. V. De amissione divina Imaginis. ead.

Thesis. Imago Dei in homine per lapsum pro-
 toplasterum est amissa. ead.

Expos. ead.

Antithesis. 378

Nostra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragantur.

1. Bernardus in str. de Gratia & libero
 arbitr. col. 1061. 379

2. Jus Canonicum. ead.

3. Scholastici. ead.

4. Recentiores Pontificii. 380

Argumenta Adversariorum.

1. Gen. 5. v. 1. Adam genuit filium ad imagi-
 nem suā. E. Imago Dei in ipso mansit. 382

2. Genes. 9. v. 6. prohibetur homini sanguis
 effundi, quia ad Imaginem suam Deus
 hominem fecit. Sirac. 2. v. 23. Fecit Deus
 hominem ad Imaginem propriae simili-
 tudinis. Jac. 3. v. 9. Lingua benedictum
 hominibus, qui ad similitudinem Dei fa-
 ti sunt. ead.

Appendix huius articuli, in qua continentur

I. Querela. Falso sibi tribui Pelagianismū,
 propterea quod naturalia in homine
 docere mansisse integrā. 383

II. Calumnia.

1. Hereticos Origenem & nos esse, quod
 statuamus, Imaginem divinam per la-
 psum esse amissam. ead.

2. Nos statuere, iustitiam originalem dici
 naturalem eo sensu, quia fuerit pars
 Natura, aut fluxerit a principiis Natu-
 ra. 384

3. Nos nulla supernaturalia dona in primo
 homine agnoscere. ead.

4. Nos statuere, Naturam humanam, qua-
 lic nunc est, remotā culpā, malam esse,
 & naturalia Adā seclusā gratiā, sanio-
 ra, quam nostra, fuisse. ead.

5. Nos immortalitatem primo homini de-
 bitam, b.e. non gratuitam asserere. ead.

III. Opiniones absurda & erronea. ead.

1. Iustitiam originalem simul cum pecca-
 to mortali esse potuisse. ead.

2. Hominem similiorem esse Deo, quam
 Angelum. ead.

3. Re-

3. Rebellionem carnis ad Spiritum ex conditione materiae originē trahere, san-
demq; in homine in partu naturalibus
condito futuram fuisse. 385

4. Homine in partu naturalibus conditum
morbum & languorē, imò concupiscen-
tiam malā & odia dignā habuisse. ead.

5. Iustitiam originalem non fuisse trans-
fusam in prolem, sed fuisse proli à Deo
infusam, sicut parentibus fuit à Deo
gratia collata. ead.

6. Corruptionem Naturā non ex alieno
doni naturalis tactu, neq; ex alieno
male qualitati accessu, sed ex sola doni
supernaturalis amissione profluxisse. ead.

7. Concupiscentiam seu rebellionem carnis
ad Spiritum, quæ in statu purorum natu-
ralium fuit, non esse proprie peccatū. ead.

8. Concupiscentiam hominis in partu natu-

ralibus condito, naturalē fuisse, quia scil.
ex materia conditione orta fuisset. 386

9. Deum formam quandam corporis nostri
induisse. ead.

10. Adamum cælorum & Elementorum
notitiam non habuisse. ead.

11. Peccatum Adami nihil de his, quæ na-
turalia sunt homini, perdidisse. ead.

12. Si non peccasset primus homo, fore ut
statim proles concepta ederetur in lu-
cem; in penam autem peccati tempus
illud per novem menses protrahū. ead.

13. Reformationem hominis in hoc mundo
fieri ad eam solū innocentiam, quæ
fuit in mente primi hominis, non ad
eam, quæ fuit in ipsius carne. 387

14. Plus gratiæ dari hominibus in statu le-
gi Evangelicæ, quàm eis in statu inno-
centiæ datum fuisset. ead.

ARTICULUS XXI.

DE AMISSIONE GRATIÆ ET STATU PECCATI.

CAPUT I. De Peccato veniali. 388

Thesis. Nullum est peccatum, quod sit
suā Naturā veniale. ead.

Ratio. ead.

Antithesis. ead.

Nostræ sententiæ confirmatio. 390

Eidem suffragatur.

1. Quod quidam agnoscunt, nullum pecca-
tum esse suā Naturā veniale. 391

2. Quod agnoscant, eum, qui in uno offen-
dit, propterea omnibus mandatis tene-
ri reum, quia est unus omnium man-
datorum auctor. 394

3. Quod agnoscant, et minimum vocari in
regno cælorum, idem esse, quod nullum
fore in regno cælorum. ead.

4. Quodā hypotheses Adversariorum. ead.

5. Diffensiones Adversariorum. 397

Argumenta Adversariorum.

1. Mat. 5. 22. Qui irascitur fratri suo &c. 400

2. Luc. 12. v. 58. Dico tibi, non exies inde, do-
nec etiā novissimū minutū reddas. 402

3. 1. Job. 5. v. 16. Qui fecit fratrem suum non
peccare ad mortem, pet. ut & dabitur ei
vita peccanti non ad mortem. Est pec-
catum ad mortem, non pro illo dico, ro-
get quē &c. ead.

CAP. II. De primo primorum parentum
peccato. 403

Thesis. Primorum parentum peccatum fuit
incredulitas. ead.

Ratio. ead.

Antithesis. 404

Nostræ sententiæ confirmatio. ead.

Eidem suffragantur.

1. Quodā hypotheses Adversariorum. ead.

2. Diffensiones Scholasticorum.	406	Antithesis.	413
CAP. III. De Anima humane origine. ead.		Nostra sententia confirmatio.	415
Thefis. Propagatio peccati originali offendit, animas humanas nō immediate à Deo crea- ri, sed à parentibus in liberos propagari. ead.		Eidem suffragatur.	
Enthos.	ead.	1. Quod quidam agnoscunt, Mariam esse in peccato originali conceptam. ead.	
Antithesis.	407	2. Quod quidam fatentur, dogma hoc non posse expressè Scriptura dictū proba- ri.	421
Nostra sententia confirmatio.	ead.	3. Quod fatentur, Patres quæ plurimos nobiscum statuerè, B. Virginem in pec- cato originali fuisse conceptam.	422
Eidem suffragatur		4. Quod agnoscunt, solum & unicū Chri- stum ex omnibus dominibus esse à pec- cato immunem.	423
1. Quod Thomas 1.2. q. 83. artic. 2. fatetur, animam esse primum subiectum peccati originali.	409	5. Quod agnoscunt, Christum etiam Bea- te Mariæ matri suæ Redemptorem ac Salvátorem esse.	424
2. Quod Biel 2. sent. dist. 17. fatetur, ratio- nes, quæ pro creatione animarū formā- tur, probabiles esse, non apodicticas. ead.		6. Quod agnoscunt, pios veteres Mariæ peccata actualia tribuere.	ead.
3. Quod quidam concedunt, nullum fortas- se inveniri Scriptura locum, in quo perspicue doceatur, animas non pro- pagari, sed creari.	ead.	7. Quod agnoscunt, Mariam fuisse bap- tizatam.	426
4. Quod Bellarm. lib. 4. de amiss. grat. cap. 11. §. Quarta sententia, fatetur, multos ex veteribus sententia de propagatione animarū favere.	410	8. Quod agnoscunt, Mariam fuisse calami- tatis & morti obnoxiam.	ead.
5. Quod Bellarm. d.l. §. Porro & c. pro ad- struenda immediata animarum crea- tione non producit Scriptura sacra o- racula, sed testimonia quadam Pa- trum.	ead.	9. Diffensiones Adversariorum.	427
6. Quod non audent sententiam de trans- missione hæreses referre.	411	Argumenta Adversariorum.	
7. Quod controversiam hanc dicunt esse rem quæstionis, non quæstionē fidei. ead.		1. Adamus est figura Christi. Iste ex terra nondum maledicta à Deo conditus. Er- gò etiam secundum Adam ex Virgine, quæ omni maledictioni & peccati ex- pers, à Spiritu S. formatus.	428
8. Quod in concilianda immediata anima- rum creatione cum peccati originali propagatione sententiis invicem non conveniunt.	ead.	2. Heva fuit typus Mariæ. At Heva fuit si- ne peccato primum formata. Ergò et- iam B. Virgo fuit sine originali peccato concepta.	ead.
CAP. IV. De Peccati originali subiecto.	412	3. Cant. 2. Sicut lilium inter spinas, sic ami- ca mea inter filias. Cant. 4. Tot a pulchra es; Hortus conclusus, fons signatus. ead.	
Thefis. Beata Virgo Deipara non fuit sine pec- cato originali concepta.	ead.	4. Maria non est concepta in peccato ori- ginali, quia contrivit caput serpentis, Gen. 3. v. 15.	429
Enthos.	ead.		5. Luc.

5. Luc. 1. v. 28. Ave gratia plena, benedicta in mulieribus. 430
6. Luc. 2. v. 49. Quia fecit mihi magna, qui potens est. 431
7. Tam honor, quam ignominia matris re-
dondat in prolem. ead.
8. Revelationes Brigitta id ipsum probant. 432
9. Immacolata conceptio B. Mariae confir-
mata est miraculis. ead.
10. Augustinus de Natura & gratia: Ex-
cepta sancta Virgine, de qua propter
honorem Domini, nullam prosum, cum
de peccato agitur, haberi volo qua-
sitionem &c. ead.
11. Adducunt Concilium Basiliense. 433
12. Urgent festam Conceptionis. ead.
- CAP. V. De peccati originali Naturâ &
quidditate. 434
- Thesis I.* Prava concupiscentia post Bap-
tismum in renatu adhuc reliqua, est verè
& propriè peccatum, etiam antequam
ad eam accedat consensus. ead.
- Ratio.* ead.
- Antithesis.* 435
- Nostre sententia confirmatio.* 436
- Eidem suffragatur.*
1. Quid quidam agnoscunt, Baptismi non
ita tollere peccatum, ut in baptizato
nulla ejus maneat reliquia. 437
 2. Quid quidam agnoscunt, pravam con-
cupiscentiam in renatu adhuc reli-
quam, esse peccatum. ead.
 3. Quod Patrum suffragium nobis largiri
coguntur. 441
 4. Quedam hypothese Adversariorum. ead.
 5. Dissensiones Adversariorum. 445
- Receptio Adversariorum. Ad argument. ex*
Rom. 7. ductum. Concupiscentia in renatu
reliqua, vocatur mala. E. est peccatum.

- Excip. r. bonum conjungi cum lege, non*
cum verbo facere. 446
- Argumenta Adversariorum.* ●
1. Jac. 1. v. 15. Concupiscentia, cum conce-
pit, parit peccatum. 447
 2. Rom. 17. v. 18. dicit Apostolus, concupi-
scentia malum non in se, sed in carne ef-
fe; constat autem, carnem non esse ca-
pacem peccati propriè dicti. 448
 3. Reatus est omnino inseparabilis ab eo,
quod sua Natura dignum damnatione:
quia ergo nulla damnatio est in rena-
tu, Rom. 8. v. 1. ideo in eu esse nullum
peccatum. 450
 4. Si concupiscentia est verè peccatum,
& adhuc in homine permanet; Chri-
stus nos non verè à peccatis redemit,
eritq; Diabolus Christo potentior. ead.
 5. Patres negant, concupiscentiam in rena-
tu esse peccatum. 451
 6. Concupiscentia est effectus peccati ori-
ginalis ejusdemq; pena. E. non est ipsum
peccatum originis. ● ead.
 7. Non est in potestate nostra, non habere
primos illos concupiscentia motus. ead.
- Thesis II.* Peccatum originis non est nuda
privatio, sed etiam vitiosa qualitas. ead.
- Ratio.* ead.
- Antithesis.* 452
- Nostre sententia confirmatio.* ead.
- Eidem suffragantur.*
1. Quidam ex Scholasticis. ead.
 2. Johannes Gerson Cancellarius Parisien-
sis, qui agnoscit, vitium originale esse
impotentiam ad bonum, & potentiam
ad malum. 453
 3. Quidam recentiores scriptores Pontifi-
cii. ead.
 4. Quotquot agnoscunt, peccatum originis
non tantum definiendum per carentiam

justitiæ originalis, sed etiam per pravam concupiscentiam. ead.

5. Quod Bellarm. lib. 5. de amiss. grat. c. 35. quorundam Pontificiorum suffragium in hac questione nobis largitur. 454

6. Quod Bellarminus ipse tales hypotheses amplectitur, ex quibus nostra sententia confirmari potest. ead.

7. Quod Bellarm. suam opinionem non probat dicto aliquo Scriptura sed solum Augustini impertinenter citati, tum humana rationis autoritate. 455

CAP. V. De pœna originalis peccati. ead.
Thesis. Pœna originalis peccati non remissa, juxta strictum justitiæ divinae rigorem, est damnatio aeterna. ead.

Exhens. ead.
Antithesis. 457

Nostra sententia suffragatur.

1. Quod quidam agnoscunt, pœnâ originalis peccati esse aeternâ damnationē. ead.

2. Quod statuunt, infantes non baptizatos in die judicii ad sinistram Christi collocandos. 458

3. Quod statuunt, infantes non baptizatos esse damnandos, nec tantum pœnâ damni, sed etiam pœnâ quâdam sensus plecendos esse. 460

4. Quod statuunt, infantes non baptizatos propter solum peccatum originale non remissum, extra regnum caelorum fore constitutos. 462

5. Quod statuunt, quosdā ex Patrib. pœnam etiā sensus, adeoq. damnationē propriā infantibus non baptizatis tribuere. ead.

Argumenta Adversariorum.

1. Si pueri paterentur pœnâ sensus, omnes resurgerent vel in vitā aeternā, vel in opprobrium aeternum. At non omnes resurgent vel in vitā aeternā, vel opprobrium aeternum.

num, Daniel. 12. Multi de his, qui dormiunt. Multos dixit, non omnes. 463

2. Pueri non sunt tam illis commutandi, qui potuerunt & noluerunt caritati operari, & ob id in ignem aeternum mittuntur; neq. cum illis, qui potuerunt & noluerunt illa opera prestare, & propterea in vitam aeternam introducantur. E. dabitur locus medius pro pueris inter illa duo extrema gloriae & inferni. 464

3. Peccatū virginis non tollit in homine ordinem naturalem, conversionem videl. ad Deum per donum gratiae supernaturale. Igitur aequū est, ut pœna peccati sit privatio boni supernaturalis, qualis est carentia visionis Dei, non autē inflictio pœnae sensibilis, quae Naturā ipsā laedit. ead.

4. Si Deus pœnam propter peccatum originale infligeret, ipse esset immitis & truculentus; cum aliquem pro eo, quod vitari non potuit, cruciet. ead.

Appendix hujus articuli, in qua continentur:

I. Querela. Conqueruntur Adversarii, injuriā sibi tribui.

1. Quod conceptionē immaculatā Virginis, tanquam articulū fidei, defendant. 465

2. Quod Scholastici doceant, humanā Naturam integras habere vires, & homines sine Spiritu S. posse diligere Deum & praecepta Dei facere. 468

3. Quod originale peccatū extenuent. 469

II. Calumniae.

I. Generalis. Tribuunt nobis

1. Quod Joviniano & Pelagio consensum praebeamus statuendo, omnia peccata esse suā Naturā mortalia. 471

2. Quod negemus peccatum originis, & id non agnoscimus, justitiā originalem fuisse donum Naturae, superadditū. 472

3. Quod

3. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
4. Quod peccatum originale cum actuali
concupiscentia, proprium sit peccatum. A.C. 473.
5. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
6. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
7. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
8. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
9. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
10. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
11. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
12. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
13. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
14. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
15. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
16. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
17. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
18. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
19. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
20. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
21. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
22. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
23. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
24. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
25. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
26. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
27. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
28. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
29. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
30. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
31. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
32. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
33. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
34. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
35. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
36. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
37. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
38. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
39. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
40. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
41. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
42. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
43. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
44. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
45. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
46. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
47. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
48. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
49. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
50. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
51. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
52. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
53. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
54. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
55. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
56. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
57. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
58. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
59. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
60. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
61. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
62. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
63. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
64. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
65. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
66. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
67. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
68. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
69. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
70. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
71. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
72. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
73. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
74. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
75. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
76. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
77. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
78. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
79. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
80. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
81. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
82. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
83. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
84. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
85. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
86. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
87. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
88. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
89. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
90. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
91. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
92. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
93. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
94. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
95. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
96. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
97. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
98. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
99. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.
100. Quod cum Manichei statuerent, peccatum
non esse originis, sed quodque. cad.

esse ipsam homini substantiam. cad.
6. Chemnitium cum Manichei statuere, em-
bryonem nondum animatum habere
veram & propriam peccati rationem. 473.
7. Chemnitium statuere, non solum concu-
piscenciam, sed ipsam etiam mole car-
nis, quamvis nondum formatum organum,
esse vere propriam peccatum. cad.
III. Opiniones absurda & erronea. cad.
1. Motiones carnis in perfecto, quibus mens
non consentit, non posse vel tantilla vi-
liores reddere operationes Spiritum, sed
magis eas meritorias facere propter
continuam lacrimam. cad.
2. Voluntarium esse, ad propriam peccati
rationem pertinere. 472.
3. Precepta de se minima non esse propria
& in rigore precepta. cad.
4. Johannem Baptistam sine originali la-
be natum esse, omnique, novo & la-
be peccati carnisse. cad.
5. Peccati causam Deum esse per-assidens
remotam. cad.
6. Peccatum originis non habere veram pec-
cati rationem, sed esse tantum causam. 480.
7. Regulam optimam, an peccata sint mor-
talia vel venialia, esse iudicium proba-
rum & sapientum virorum. cad.
8. Aquam, oleum, panem, cerum, cineribus, ramis
aliisque rebus, benedictione consecratio-
nis nos uti ad deletionem peccatorum
venialium, ad fugandos Demones, &
ad alios effectus supernaturales. cad.
9. Consensum concupiscentiae, non ipsam
concupiscentiam (in verbis: Non con-
cupisces) prohiberi. 481.
10. Ferre omnes calamitates humani gene-
ris potuisse esse naturales, si nimirum Deus
hominem sine originali iustitia in partem
naturalium condere voluisset. cad.

DE GRATIA ET LIBERO ARBITRIO

- Cap. I. De Natura gratie justificati.** 482
- Thesis.** Gratia gratum faciens seu justificans, non est qualitas per modum habitus in homine permanens, sed gratuitum Dei favor. ead.
- Expon.** ead.
- Antithesis.** ead.
- Nostra sententia confirmatio.** 483
- Eidem suffragantur.**
1. Quidam ex Scholasticis. 484
 2. Quidam ex recentioribus scriptoribus. 485
 3. Quodam hypothesis Adversariorum. ead.
 4. Diffensiones Adversariorum. 487
- Argum. Advers.** Rom. 3. v. 24. Justificati gratia per ipsam gratiam, per redemptionem, quae est in Christo &c. 489
2. Rom. 5. v. 8. gratia justificans dicitur diffusa in cordibus nostris per Spiritum S. quod accipiendum de caritate, quam nos Deum diligimus. ead.
 3. Lux faciens opus lucidum, inheret, neque patitur socium tenebras. Gratia est lux, 2. Cor. 6. Eph. 5. 1. Job. 2. E. homini justificato inheret. 491
 4. Non potest Deus remittere peccatum originis aut actionis sine infusione doni, sola acceptatione intrinseca ad justitiam, aut sola condonatione, vel non imputatione. ead.
 5. Attributa gratia justificanti testantur, non esse solum favorem, sed donum in anima inherens. Roman. 5. accipientes abundantiam gratiae & donationum. Job. 1. Gratia & veritas per Jesum Christum facta est. Eph. 4. unicuique nostrum data est gratia secundum mensuram donationum Christi. 493
- Cap. II. De Electione & reprobatione.** 494
- Thesis I. Praedestinatio est actus divinae voluntatis.** ead.
- Expon.** ead.
- Antithesis.** ead.
- Nostra sententia confirmatio.** ead.
- Eidem suffragatur.**
1. Quod quidam agnoscunt, praedestinationem vel formaliter, vel praecipue esse actum voluntatis. ead.
 2. Quod agnoscunt, praedestinationem esse factam juxta Dei propositum & beneplacitum erga quosdam. 495
 3. Quod agnoscunt, praedestinationem esse speciem divinae providentiae. 496
 4. Quod rem in medio relinquunt. ead.
- Argum. Adv.** Scriptura praedestinationem indicat per actum intellectum; Roman. 8. v. 29. cap. 11. v. 2. Act. 2. v. 23. Eph. 1. v. 11. ead.
- Thesis II. Electio ad salutem non est facta ex praevisis hominum meritis, sed ex sola Dei gratia.** ead.
- Expon.** 497
- Antithesis.** ead.
- Nostra sententia confirmatio.** 499
- Eidem suffragantur.**
1. Quodam assertiones & hypotheses Scholasticorum. 500
 2. Diffensiones Adversariorum. 506
- Argumenta Adversariorum.**
1. Rom. 8. v. 29. Quos praescivit, etiam praedestinavit conformes fieri imaginis Filii sui. ead.
 2. Matt. 25. v. 14. & 15. Sicut homo peregred proficiens, vocavit servos suos & tradidit illi bona sua. Et uni dedit quingenta; alii autem duo; alii vero unum: unicuique secundum propriam virtutem. 507
 3. 1. Tim. 1. v. 13. Misericordiam consequens sum. 507

CAP. III. De operibus non reatorum. 523

Thesis. Sine gratia & fide nulla bona opera fieri possunt, ac proinde omni vita infidelium est peccatum, nec datur aliquod meritum de congruo. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. 524

Mastra sententia confirmatio. 525

Eidem suffragatur.

1. Quid quidam agnoscunt, abq. fide in Christum non posse fieri ab infidelib. & non reuati opera vere bona & Deo grata. ead.

2. Quid suffragium Augustini & aliorum Patrum nobis in hac questione largiantur. 531

3. Quada hypothesis Adversariorum. 533

Except. Adv. ad arg. ex Matth. 7. & Luc. 6. Arbor mala non potest fructum bonos facere.

Omnis homo post lapsum ante conversionem est arbor mala. E. sed Natura viribus arbitrii solis non potest fructum bonos facere. **Excep.** Non esse idē testimonium Matth. 7. & Luc. 6. nec eundem sensum; It. Matth. 7. per arbores bonas & malas non intelligi voluncates hominum bonas vel malas; sed dominum doctrinam veram vel falsam. 534

Argum. Adv. r. Matth. 5. v. 46. Si saluti veritus fratres vestros tantum, quid amplius facitis, nonne & Ethnici hoc faciunt? estote ergo vos perfecti. ead.

2. Luc. 19. v. 26. **Omni habenti dabitur & abundabit.** 535

3. Act. 10. v. 4. **Cornelius adhuc gentili praestitit opera quadam Deo grata.** ead.

4. **Nulla peccata Deum remuneratur. At quadam opera infidelium remuneratur.** E. quadam opera infidelium non sunt peccata. Min. prob. ex Ex. 1. v. 21. Ezec. 29. v. 26. Dan. 4. v. 24. 536

CAP. IV. De viribus liberi arbitrii. ead.

Thesis. Homo post lapsum in spiritualibus non habet liberum arbitrium. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Mastra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. ead.

Exempl. ead.

Antithesis. ead.

Antithesis. 539
 Nostra sententia confirmatio. 542
 Idem suffragatur.

1. Quod quidam agnoscunt, hominem post lapsum non habere liberum arbitrium in spiritualibus. 543
2. Quod agnoscunt, peccatum esse homini post lapsum naturale, & homines esse naturaliter peccatores. 554
3. Quod agnoscunt, intellectum hominū per peccatum esse vitiatum & corruptum. 555
4. Quod agnoscunt, voluntatem per peccatum esse vitiatam & depravatam. 556
5. Quod agnoscunt, hominem in conversione se habere passivē. ead.
6. Quod agnoscunt, totū conversionis opus divine gratia tribuendum esse. 557
7. Quod concedunt, hominem se non posse disponere ad fidē & conversionem. ead.
8. Quod quidam Adversariorum articulum 18. A.C. suo suffragio confirmant. 558
9. Quaedam hypothesees Adversariorū. 559
10. Diffusiones Adversariorum. 564

Argumenta Adversariorum.

1. Si homo non haberet liberum arbitrium, frustra darentur praecepta. 567
2. In multis Scripturae dictis promittitur aliquid nobis sub conditione, si voluerimus. Es. 1. v. 19. Amos 5. v. 14. Mat. 19. v. 17. Si autem illa conditio non esset in potestate nostra, manifesta esset irritio. 568
3. Si per homines fiat, quod minus bene agant & peccata vitent, adhuc habent liberū arbitrium. Prius est ex Num. 14. v. 43. Deut. 30. v. 11. Es. 5. v. 4. Jer. 7. v. 28. c. 32. v. 23. Matth. 23. v. 27. Act. 7. v. 52. ead.
4. Quaedam dicta testantur, Deum interdum, reducto gratia sua subsidio, explorare homines, & expectare, quorsum convertant sua studia, Deut. 3. v. 2. c. 32. v. 3. Os. 5. v. 15.

570

5. Gen. 5. v. 6. Quare iugatus es, & cur concidit vultus tuus? v. 7. sub te eris appetitus tuus, & tu dominaberis illi. ead.
6. Psalm. 119. v. 109. Anima mea in manibus meo semper. ead.
7. Sirac. 35. v. 14. Deum reliquit hominem in manu consilii sui &c. 571
8. Sirac. 31. v. 11. Qui potuit transgredi & non est transgressus, & facere malitiam & non fecit? 573
9. Luc. 2. v. 14. Pax hominibus bona voluntati. E. homo habet liberū arbitrium. ead.
10. Luc. 10. v. 30. Viator a latronibus sauciatus semivivus relinquitur. 574
11. Job. 1. v. 12. Dedit illi potestatem filios Dei fieri. 575
12. 1. Cor. 3. v. 9. Dei sumus cooperatores. E. in actū conversionis Deo cooperamur. 576
13. 1. Corinth. 15. v. 10. Plus omnibus laboravi non ego, sed gratia Dei mecum. E. liberum arbitrium gratiae cooperatur. 577
14. Apoc. 3. v. 20. Ecce sto ad ostium & pulso. Si qui audierit vocem meam & aperuerit januam, intrabo ad illum. E. in hominū potestate est pulsanti Deo cor-
dis januam aperire. ead.
15. Impossibilitas bene operandi non consistit cum libero arbitrio, sed hac duo se mutuo excludunt. 578
16. Si non datur liberum arbitrium, frustra erunt admonitiones, correptiones, exhortationes. 581
17. Patres sapientius confirmant vires liberū arbitrii. 582

Appendix huius articuli, in qua continentur,

I. Querele. Conqueruntur Adversarii, mala fide sibi tribui:

1. Pelagianum errorem ob id, quod negent, voluntatem nostram nihil omnino boni spiritualis & salutaris efficere posse sine

- finē auxilio gratiæ Dei.* 584
2. Quoddam Pelagianis doceant, gratiam dari juxta nostram merita. 585
- II. Calumniæ. 1. Generales. Tribuant nobis:
1. Homini denegando liberum arbitrium ipsam in heluarum sortem nos traduce-
re. 586
2. Quoddam Simone Mago & Manichæi liberum arbitrium negemus. ead.
- III. Speciales.
1. Quoddam Lathernæ neget, Deum esse liberi arbitrii. 587
2. Quoddam doceat, omnia necessitate absolu-
tâ fieri. ead.
3. Quoddam absurdâ temeritate nomen liberi arbitrii in nomen servi mutaverit. ead.
- III. Opiniones absurde & erroneæ. 588
1. Reprobationem prædestinationis speciem esse. ead.
2. Duplicem esse electionem, unam ad finem seu gloriam, alteram ad media seu gra-
tiam. ead.
3. Angelos sanctos gratiâ prædestinatos ad vitam; Angelos verò malos partim ex sola Dei voluntate, partim ob prævisa peccata. ead.
4. Omnes homines ad vitam æternam eli-
gi & destinari. ead.
5. Homines ex absoluto Dei decreto repro-
bati. ead.
6. Deum nonnulli auxilium gratuitum
subtrahere. ead.
7. Lucem divinæ sapientiæ apparere et-
iam in tenebris, hoc est, animantibus
rationis expertibus. 589
8. Præter generalem Dei influxum in omnes
actiones naturales, dari quoque Dei phy-
sicam determinationem, & causarum
secundarum in voluntariis etiam mo-
tibus à prima dependentiam. ead.
9. Quibusdam dari quidem sufficientem gra-
tiam ad salutem consequendam, non tã-
men ita efficacem, ut eam indeclinabi-
liter ad salutem perveniant. ead.
10. Hominem justum posse mereri alteri
dona gratiæ; proinde etiam posse me-
reri alteri prædestinationem totam,
etiam quoad ipsam electionem ad glo-
riam. 590
11. Fidem & alias dispositiones ad justifica-
tionem non ex meritum Christi, sed ex
sola Dei voluntate nobis concedi. ead.

ARTICULUS XXIII. DE JUSTIFICATIONE.

- C**AP. I. De fidei justificanti Naturâ. 591
- Thesis I. Fides justificans non solum est
assensus, sed etiam notitia. ead.
- Enthos. ead.
- Antithesis. 592
- Nostra sententiæ confirmatio. ead.
- Fidem suffragatur.
1. Quoddam fidem definiunt per noti-
tiam & scientiam. 594
2. Quoddam Bellarmini hypothèses. 596
- Argum. Advers. 1. Esa. 7. v. 9. Nisi credideritis,
non intelligetis. E. fides non est intelligen-
tia, sed gradus ad intelligentiam. 597
2. 1. Cor. 13. v. 2. Si habuero omnem scientiam,
& noverim omnia mysteria & omnem fi-
dem. E. Apostolus distinguit notitiam
mysteriorum à fide, tanquam duo di-
versa dona. 598
3. 2. Cor. 10. v. 5. dicit Apostolus, se per Evan-
gelii prædicationem in captivitatē redige-
re omnem intellectum sub obsequium Chri-
sti. At cerce non est necesse captivare in-
tellectum,

tellectum, ubi est notitia veritatis. ead.

4. *Assensus duplex est: alter sequitur rationem sive evidentiam rei; alter autoritate proponenti. Prior dicitur proprie loquenda notitia, posterior fides.* 599

Thesis I I. Fides non solum est notitia & assensus, sed etiam fiducia. ead.

Expositio. ead.

Antithesis. ead.

Nostre sententia confirmatio. 600

Eidem suffragatur.

1. *Quod quidam fidem definiunt per fiduciam.* 602

2. *Quod talia tribuunt fidei, quae non competunt nude notitiae & assensui, sed includunt fiduciam sive fiducialem Christi apprehensionem.* 605

3. *Quod quidam agnoscunt, hominem per fidem posse ac debere esse certum de remissione peccatorum, gratia Dei & reconciliatione: illi enim omnes coguntur agnoscere, fidem esse fiduciam.* 608

Argumentum Adversariorum.

1. *Una & eadem virtus non potest esse in duobus potentiis genere distinctis; cum impossibile sit, unam eandemque numero qualitatem diversis inesse subjectum. At fides est in intellectu. Ergo non in voluntate.* ead.

2. *Hebr. 11. v. 1. Fides est sperandarum substantiarum rerum, argumentum non apparentium.* 611

CAP. II. De objecto fidei justificantis. 612

Thesis. Fidei justificantis, quatenus est fiducia, proprium & adequatum objectum est specialis Dei misericordia, sive, quod idem est, promissio de gratuita peccatorum remissione propter Christum. ead.

Expositio. ead.

Antithesis. ead.

Nostre sententia confirmatio.

Eidem suffragatur.

1. *Quod quidam fidei justificantis, quae talis creverit a describunt, ut in solius Christi meritum ac promissione Evangelicam de peccatorum remissione propter Christum eandem unice ferri doceant.* ead.

2. *Quod quidam agnoscunt, credentes posse sibi generales promissiones per fidem applicare.* 616

3. *Quod quidam agnoscunt, fidem esse fiduciam.* ead.

4. *Quaedam hypoteses Adversariorum.* ead.

1. *Fides justificans, quam Christus miraculo confirmavit, erat omnipotentiae, non specialis misericordiae. Fides caecorum Matt. 9. v. 28. & 29. Petri Matt. 16. Centurionum Luc. 7. Nathanael Job. 1. Apostolorum cap. 6. Martha c. 12. ut & c. 24. cap. 20. Thome. Act. 2. 4. 13. 17. nullum sit verbum de speciali misericordia, nec c. 4. Rom. cum laudatur fides Abrabae.* 618

2. *Luc. 18. Phariseus fidem habuit specialis benevolentiae. & tamen repulsam passus est: Publicanus caruit fiducia illa & justificatus est.* 619

3. *Fides miraculorum est una & eadem cum fide justificante, Matth. 16. v. 15. At fides miraculorum non respicit specialem misericordiam remissionis peccatorum, sed omnipotentiam & divinitatem Filii Dei. E. nec fides justificans.* 620

4. *Fides in nihil aliud collimare debet, nisi in verbum Dei. At in verbo Dei nusquam reperitur annunciata salus, vel remissio peccatorum mihi aut illi in particulari, exceptis quibusdam paucis.* ead.

5. *Fides illa specialis misericordiae tollit e medio orationem, Sacramenta, bona*

- opera, & quicquid aliud ad salutem nostram Deus instituit. ead.
6. In Symbolo Apostolico de speciali misericordia ne verbum quide continetur. 621
7. Assumptio illa, Ego credo in Christum, non extat in Dei verbo, sed in opinione mea. Opinio autē illa mea non solum non est verbum Dei, sed etiam fallax esse potest, ne testatur exemplū hereticorum. ead.
- CAP. III. De fidei justificationis effectu. 622
- Thesis I. Fides sola justificat. ead.
- Enjmes. ead.
- Antithesis. 623
- Negative sententia confirmatio. 625
- Eidem suffragatur.
1. Quod quidam disertū verbū concedunt, solum fidem justificare, vel, quod idē est, fidem sine operibus justificare. 626
2. Quod agnoscunt, bona opera non esse absolute & simpliciter ad salutem necessaria. 641
3. Quod Patrum suffragia nobis largiuntur. ead.
4. Quod Grati etiam recentiores nobiscum consentiunt. 643
5. Quod tales concedunt hypotheses, ex quibus firmiter colligi potest, nos solā fide, Christi meritis apprehendente, coram Deo justificari. ead.
6. Diffusiones Adversariorum. 648
- Exceptiones Adversariorum.
1. Ad locum Apostolicum; justificamur fide sine operibus legi. Rom. 3. v. 28. Excip. 1. Apostolum excludere solum legi Cereimonialia opera. 655
2. Paulum loqui de operibus ante fidem sine gratia Dei factis, quae ex vi legi eliciuntur. ead.
2. Ad argum. Quod in plurimā Scriptura locū nihil nominetur prater fidem, cum

- ad Deo in homines conferuntur tum alia beneficia, tum precipue justificatio & salus. Excip. 1. In quibusdam non agi de salute spiritali justificationis, sed de salute corporali Matth. 9. Luc. 8. 658
2. In quibusdam agi de fide aliena. ead.
3. Intelligi fidem vivam, quae non est sine operibus. 659
4. Fidem solum nominari, sed non excludi alias virtutes. ead.
3. Ad argum. ex dicto Prophetico: Justus suā fide vivit, Excip. 1. Illa verba, non significare ad literam, justum hominem fieri aut reputari ex fide; sed justum ex fide, quam habet, constanter promissiones divinas expectare. ead.
2. Prophetam loqui non de vita justitia, sed de vita spei. 660
3. Fide vivere, idem esse ac ad fidei normam vivere. 661
4. Ad argum. ex Galat. 2. v. 16. Justificatur homo non nisi per fidem, Excip. per τὸ non nisi, causam necessariam quidem, minime vero totalem significari. ead.
- Arg. Advers. 1. Jacob. 2. v. 24. Videtū, hominem justificari ex operibus & non ex fide tantum. E. sola fides non justificat. 662
2. Joh. 16. v. 27. Pater amat vos, quia vos me dilexistis. E. amor Christi est dispositio ad justificationem & causa amoris divini. 664
3. Rom. 2. v. 13. Factores legi justificabuntur. E. obediētia legi est nostra coram Deo justitia. 665
4. Fides justificat ut dispositio. E. non sola justificat. Antec. prob. ex Job. 1. v. 12. ead.
5. Eccl. 1. v. 28. Qui sine timore est, non poterit justificari. Ergo non sola fides, sed etiam timor prae parat ad justificationem. 666

6. Eccl. 2. Qui timetis Dominum, diligite illū, & illuminabuntur corda vestra. ead.
- Thesis II.** Non est corruptio textus, quando in versione Germanica Rom. 3. v. 24. à Lutherō inserta fuit exclusiva sola. 667
- Exposit.** ead.
- Antithesis.** ead.
- Nostra sententiae confirmatio.** ead.
- Eidem suffragatur.**
1. Quod in versione Latina, quā Concilium Trid. pronunciavit autenticam, plurimum in locis exclusiva additur, quae tamen in fontibus non extat. 668
 2. Quod in versione Chaldaica (quam Pontificii non repudiant, sed magnificiunt) exclusiva alicubi additur, cum tamen non habeatur in textu Ebraeo. 669
 3. Quod in versione Bibliorum Italica exclusiva additur in loco parallelo Gal. 2. v. 16. ead.
 4. Quod in versionibus quibusdam Germanicis ante Lutherū editis exclusiva habetur. 670
 5. Quod Eccius & Dietschergerus in versione sua Germanica Ingoßadii impressa per Alexandrū & Samuelem Weisfenhorn Ann. 1550. loca illa, quae habent particulas *in*, *per*, *ex*, nisi, expresse per vocem allein. ead.
 6. Quod quidā agnoscunt, in illis dictis, quae fidei justificationem tribuunt, subintelligendam esse particulam exclusivam. 671
 7. Quod Augustinus Hunnius in prodigmo. Dialect. fol. 31. agnoscit: quod exclusiva tantum, aut sola, aequivaleat locutioni de aliquo aliquid affirmanti, & de alio idem neganti. ead.
 8. Titelmanus in sua paraphrasi voculam *in* per Galat. 2. v. 16. expressit per haec

verba: sed tantum! fatetur ergo illud *in* per adversative positum, aequipollere exclusivae. ead.

8. Canis agnoscit, particulam, quae ad servandam vel congruitatem, vel intelligentiam in sacrarum literarum interpretatione additur, non censeri à sacris literis alienam. 672
 9. Idem Canis approbat, quod in translatione Scripturae LXX. Interpretes magis paraphrasin, quam interpretationem edere voluerint. ead.
- Thesis III.** Quamvis sola fides iustificet, tamen non est sola, siue à bonis operibus separata. 672
- Exposit.** ead.
- Antithesis.** ead.
- Nostra sententiae confirmatio.** 673
- Eidem suffragatur.**
1. Quod quidam fidem cum bonis operibus indivulso nexu conjungunt. 674
 2. Quedam hypothesis Adversariorum. 675
- Argumenta Adversariorum.**
1. Joban. 12. vers. 42. Evangelista testatur, in Principibus fuisse fidem absque caritate. 679
 2. Joban. 15. v. 2. Omnem palmitem in me non ferentem fructum tollit eum. Ergo potest esse aliquis per fidem palmes in Christo vite, ut tamen non ferat fructum operum bonorum. 680
 3. 1. Cor. 13. v. 2. Si habnero omnem fidem, ita ut montes transferam, caritatem autem non habeam, nihil sum. Ergo fides haberi potest sine caritate. ead.
 4. Jacob. 2. vers. 14. docet Apostolus, fidem sine operibus non iustificare, & tamen sine operibus inveniri posse. 681

CAPUT IV. De causa formali justificationis. ead.

Thesis. Causa formalis nostra coram Deo justificationis consistit non in inherente justitia, sed in imputatione justitiae Christi & peccatorum remissione. ead.

Enunciatio. ead.

Antithesis. 683

Nostre sententiae confirmatio. 685

Eidem suffragatur.

1. Quod quidam agnoscunt, justificationem Christi per fidem nobis imputari. 687

2. Quod tunc concedant hypothèses, ex quibus inferri potest, justificationem nostram in imputatione justitiae Christi consistere. 697

3. Quod agnoscunt, justificationem nostram in remissione, hoc est, non imputatione ac refectione peccatorum nostrorum coram Dei judicio consistere. 705

4. Quod quidam agnoscunt, verbum justificationis esse forense. 709

5. Diffinitiones Adversariorum. 710

Exceptio Adversariorum; ad argumentum ex Rom. 10. v. 3. Exclipiunt vocari justitiam propriam, quam prestat homo ex naturalibus libris arbitrii viribus, non autem, quam à Deo donatam sibi inherenter habet. 716

Argumenta Adversariorum.

1. Roman. 5. v. 18. Sicut inherenter ex Adam sumus injusti; ita per Christum quoque inherenter sumus justii: quod patet tum ex his verbis; justii constituentur multi; tum ex oppositione Christi & Adami. 717

2. Roman. 4. v. 25. Apostolus nomen justificationis potius attribuit renovationi, quam peccatorum remissioni; ac sic

docet: justificationem non modo non constare solâ remissione peccatorum, sed neque precipuè eâ constare. 720

3. Roman. 4. v. 11. Abraham signum accepit Circumcisionis signaculum justitiae fidei, quae est in praepotio. 720

4. Rom. 6. v. 7. Qui mortuus est, justificationis est à peccato. ead.

5. Roman. 8. v. 10. Spiritus dicitur vivere propter justificationem, sive ex Gratia ad verbum: Spiritus vita propter justitiam. At iustificatio seu justitia, quae facit vivere & per hoc operari, non potest esse sola remissio peccati, sed aliquid internum & inherens. 722

6. Roman. 8. v. 29. Quos praescivit, etiam praedestinavit conformes fieri imaginis filii sui &c. 1. Cor. 15. v. 50. Sicut portavimus imaginem terreni, portemus & imaginem caelestis. 722

7. 1. Cor. 6. v. 11. Et hac quidem fuisti, sed abluti es, sed sanctificati es, sed iustificati es in nomine Domini nostri Jesu Christi & in Spiritu Dei nostri. 723

8. Galat. 4. v. 6. Quoniam es filii, misit Deus Spiritum filii sui in corda vestra. 724

9. Justificatio proprie mutationem significat ad justitiam. Justificare est justum facere seu justitiam dare. ead.

10. Qualibet res denominatur ab iis, quae ipsi inherant. E justificati denominantur à justitia inherente. 725

CAPUT V. De certitudine justificationis & gratia. 726

Thesis. Homo penitens ac verè in Christum credens potest ac debet esse certus, sibi propter CHRISTUM remissa esse pec-

- cata, ac se esse apud DEUM in gratia. ead. 756
- Edios.* ead. Argumenta Adversariorum.
- Antithesis. 727 1. Proverb. 20. v. 9. Quis potest dicere, mundum est cor meum, purus sum à peccato? Si ignorat homo puritatem cordis sui, quomodo poterit esse certus de gratia Dei & remissione peccatorum? ead.
- Nostra sententia confirmatio. 729 2. Prov. 9. v. 1. Nescis homo, utrum amore, an odio dignus sis. 757
- Eidem suffragatur. 3. Sirac. 5. v. 5. De propitiato peccato noli esse sine metu. 758
1. Quod quidam agnoscunt, pios de gratia Dei & peccatorum remissione posse ac debere esse certos. 731 4. Job. 9. v. 11, 12, 20, 21, 28. cap. 31. v. 14. ex his locis colligitur, Jobum dubitasse de sua salute, nec certitudine fidei de ea certum fuisse. 759
2. Quod quidam docent, posse hominem fidelem de electione & salute sua esse certum. 743 5. Psalm. 19. v. 13. Delicta quæ intelligit? ab occultis meis munda me & c. ead.
3. Quod quidam agnoscunt, fidem esse fiduciam. ead. 6. 1. Cor. 4. v. 4. Nihil mihi conscius sum, sed in hoc non sum justificatus. 760
4. Quod quidam agnoscunt, fidei iustificantis, quatenus est fiducia, objectum proprium & adequatum esse specialem Dei misericordiam, sive, quod idem est, promissionem de gratuita peccatorum remissione propter Christum. ead. 7. Quædam dicta de gratia Dei & remissione peccatorum dubitanter loquuntur, Dan. 4. v. 24. Joel. 2. v. 14. Jon. 3. v. 9. Ait. 8. v. 22. ead.
5. Quod quidam agnoscunt, solam fidem iustificare. ead. 8. Quædam dicta monent, ut non simus nimium securi, quasi certi simus de iustitia adepti, Proverb. 28. v. 14. 2. Corinth. 10. v. 12. Phil. 2. v. 12. 1. Pet. 2. v. 17. 2. Pet. 1. v. 10. 762
6. Quod quidam agnoscunt, causam formalem nostræ coram Deo justificationis consistere non in inhereente iustitia, sed in imputatione iustitiæ Christi & peccatorum remissione. 744 9. 2. Corinth. 10. v. 18. Non enim, qui seipsum commendat, ille probatus est, sed quem Dominus commendat. 763
7. Quædam hypothesis Adversariorum. ead. 10. Scriptura hortatur omnes fideles ad timorem. Roman. 11. v. 20. Tu autem fide stas, noli altum sapere, sed time. 1. Corinth. 10. v. 12. qui se existimat stare, videat, ne cadat. Apocal. 3. v. 11. tene, quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam. 764
8. Diffensiones Adversariorum. 752 11. Philipp. 3. vers. 11. Si quomodo occur-
- Exceptiones Adversariorum. 1. Ad argum. de certitudine divinarum promissionum excip. fidei quidem certus esse DEI promissiones, sed fidei ipsius præsentiam homini incertam esse. 754
2. Ad argument. ex verbo *πίστεως* Roman. 8. v. 38. excip. verbum *πίστεως* non significare certitudinem, sed quamcunque moralem & conjecturalem cer-

ram ad resurrectionem, quæ est ex
motu. ead.

CAPUT V. De bonorum operum necessitate. 765

Thesis I. In Ecclesiâ Evangelicâ non negatur bonorum operum necessitas, multò minus bona opera prohibentur. ead.

Enthsis. ead.

Antithesis. ead.

Nostre sententiæ confirmatio. 766

Eidem suffragatur.

1. Quod quidam fatentur, operum necessitatem à nobis haudquâquâ negari. 767

2. Quod agnoscunt, à nobis doceri, veram fidem non posse sine operibus bonis existere, vel ab aliis separari. 768

Argumenta Adversariorum.

1. Bona opera non faciunt bonum virum, nec mala malum. Luth. in lib. de libert. Christi. E. possunt omitti. 769

2. Luth. in lib. de captivitat. Babyl. cap. de Bapt. Nulla peccata possunt Christianum damnare, nisi sola incredulitas. ead.

3. Lutherus in cap. 2. Gal. scribit: Quando sic docetur, fides in Christum justificat quidem, sed simul servari oportet mandata Dei; ibi statim Christus negatur, & abolita fides, quia mandatum seu legi tribuitur, quod est solius fidei. 770

4. Lutherus in lib. de Missa: Caveamus à peccatis, sed multò magis à legibus & operibus bonis, tantum attendamus Dei promissionem & fidem. ead.

5. Luther. tom. 2. Witteb. contra Latomum f. 254. scribit: fortiores esse cogitationes malas piorum, quàm impiorum; non tamen pollueri, non damnari, quia licet utrobique sit peccatum, pii tamen antitidum habent, impii non habent. ead.

6. Lutherus scribit: non aliâ viâ hominibus cum Deo convenire posse, quàm per fidem, opera ipsum nihil curare; Item bona opera libere facienda esse. 772

7. Luther. in assert. art. 31. scribit: opus bonum esse mortale peccatum secundum justitiam Dei. ead.

8. Lutherus scribit: ubi fides adest, ibi peccata nihil nocere. 772

9. Lutherus in cap. 2. Galat. sola fides necessaria est, ut justi simus, cetera omnia liberrima sunt, neque præcepta, neque prohibita. ead.

10. Lutherus docet, Baptismum liberare nos ab obedientia divina legi; lib. de libert. Christian. Nullo opere, nullâ lege Christiano homini opus est; cum per fidem liber sit ab omni lege. ead.

Thesis II. Quamvis opera dicamus esse necessaria, negamus tamen ea necessaria esse ad salutem efficiendam. ead.

Enthsis. 773

Antithesis. ead.

Nostre sententiæ confirmatio. 774

Eidem suffragatur.

1. Quod quidam agnoscunt, solam fidem justificare. ead.

2. Quod agnoscunt, bona opera non esse absolute & simpliciter omnibus salvandis necessaria. ead.

Argumenta Adversariorum.

1. Si promissio vitæ æternæ est conditionata, utique necessarium est implere conditionem, si quis velit salvus fieri. Sed illud. E. & hoc. 776

2. Ebr. 10. v. 36. Patientia vobis necessaria est, ut voluntatem Dei facientes reportetis promissionem. ead.

3. 1. Tim. 2. v. 15. Salvabitur mulier per generationem filiorum, si permanserit

- in fide, dilectione & sanctificatione
cum sobrietate. 777
4. Phil. 2. v. 12. Cum timore & tremore o-
peramini salutem vestram. ead.
5. 2. Cor. 7. v. 10. Quia secundum Deum est
est tristitia, penitentiam in salutem
stabilem operatur. ead.
6. 2. Corin. 4. v. 17. Id quod in presenti
est momentaneum & leve tribulatio-
nis nostrae supra modum in sublimitate
aeternum pondus glorie operatur. 778
7. Roman. 8. v. 13. Si Spiritu actiones car-
nis mortificaveritis, vivetis. ead.
8. Roman. 10. vers. 10. Corde creditur ad
justitiam, ore fit confessio ad salutem.
ead.
9. Matth. 25. vers. 34. Venite, possidete re-
gnum & c. esurivi enim & dedisti mi-
hi cibum & c. 779
10. Jacob. 1. v. 25. Qui perpexerit in le-
gem perfectam libertatis & perman-
serit in ea, non auditor obliviosus fa-
ctus, sed factor operum, hic beatus erit
in factis suis. ead.
- CAPUT VII. De norma bonorum ope-
rum.** 780
- Thesis I.** Evangelium proprie & specificè ac-
ceptum non est doctrina operum; ac Chri-
stus in officio suo Mediatorio non est novus
legulator. ead.
- Enchir.** ead.
- Antithesis.** 781
- Nostra sententia confirmatio.** 782
- Eidem suffragatur**
1. Quod quidam agnoscunt, Evangelium
proprie & specificè acceptum esse le-
tum nuntium de gratuita peccatorum
remissione per Christum. 784
 2. Quod quidam agnoscunt, Christum in
officio suo Mediatorio non esse novum
legulatorem, sed potius legem impleto-
rem. 786
 3. Quod quidam agnoscunt, Christum in
N. Test. non promulgasse nova perfectio-
nis consilia. ead.
- Argumenta Adversariorum.**
1. In Evangelio continentur leges proprie
dictae, ut patet ex Matth. 5. ead.
 2. Job. 13. v. 34. Mandatum novum do vo-
bis, ut diligatis vos invicem, sicut dile-
xi vos, ut & vos diligatis invicem. Er-
go Christus novas dedit leges. 787
 3. Roman. 2. v. 16. In die, cum judicabit
Deus occulta hominum secundum Ev-
angelium meum. ead.
 4. Evangelii promissiones sunt conditiona-
tae. Matth. 19. v. 17. Si vos ad vitam in-
gredi, serva mandata. Luc. 10. v. 28. hoc
fac & vives. 788
- Thesis II.** Lex Dei est perfecta bonorum ope-
rum norma, ac proinde *ἡ ἀποστολική* sive
cultus electitii, ac opera ex bona tantum
intentione suscepta, Deo minime proban-
tur. ead.
- Enchir.** ead.
- Antithesis.** ead.
- Nostra sententia confirmatio.** 789
- Eidem suffragatur.**
1. Quod quidam agnoscunt, Scripturam
esse perfectam. 790
 2. Quod quidam agnoscunt, cultus electi-
tios Deo non probari. ead.
 3. Quod quidam agnoscunt, traditiones
ἡ ἀποστολική esse repudiandas. ead.
 4. Quod agnoscunt, *ἡ ἀποστολική* ab Apo-
stolo Col. 2. v. 23. improbari. ead.
 5. Quod agnoscunt, cultum Novi Testa-
menti esse spiritualem, non alligatum
certo

certo loco, nec in externis Ceremoniis consistere. ead.

Except. Adversariorum ad argument. ex Roman. 14. v. 23. fidem sumi pro conscientia, ut sensus sit, peccatum esse idcirco, quod fiat contra conscientiam. 791

Argumenta Adversariorum.

1. Abel & reliqui Patriarchae obtulerunt Deo sacrificia aliqua, expresse quodam mandato, quae tamen Deo placuerunt. ead.

2. Psalm. 54. v. 2. Voluntarie sacrificabam tibi. 793

Thesis III. Legem Deo renati quidem perfecti in hac vita implere possunt. ead.

Ratio. ead.

Antithesis. ead.

Nostre sententiae confirmatio. 794

Eidem suffragatur.

1. Quod quidam agnoscunt, legem in hac vita non posse perfectè à nobis impleri. 796

2. Quod praeceptum dilectionis ita explicant, ut ejus impletionem perfectam in hac vita impossibilem esse ex eo deduci possit. 797

3. Quod agnoscunt in renatis adhuc superesse peccata, quamdiu in hujus vitae ergastulo concluduntur. 801

4. Quaedam hypotheses Adversariorum. 804

Exceptiones Adversariorum.

1. Ad dictum Psalm. 143. v. 2. Ne intres in iudicium cum servo tuo, quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens; ex quo probatur: neminem justificari ex lege, ac proinde etiam neminem servare legem, excip.

2. Sensum esse, quod nullus hominum in

conspectu Dei justus sit, justitia illi perfecta, quae ut Dei est, ita in hac vita hominum non est. 806

2. Homines alios vivere in Adamo & peccatores esse; in alii Christum vivere: de illis, non de hiis verum esse Psalmi dictum. ead.

2. Ad argument. à perfectione caritatis in lege requisita excip. Praeceptum hoc non esse obligatorium, sed informativum. 807

Argumenta Adversariorum.

1. Deuter. 30. v. 11. Mandatum, quod ego praecepisse hodie tibi, non est supra te. 808

2. Marc. 10. v. 21. dicitis juvenis de praecepto legis: Haec omnia servavi à juventute mea; quem Christus aspexit & dilexit; at odisse debebat, nisi verum falsum fuisset. ead.

3. Scriptura docet, quosdam fuisse perfectos in hac vita: Gen. 6. v. 9. cap. 17. v. 1. Matt. 5. v. 48. cap. 19. v. 21. Phil. 3. v. 15. 1. Job. 4. v. 12. ead.

4. Gal. 5. v. 23. Adversus eos, qui edunt fructus Spiritus, non est lex. 809

5. Qui justi sunt, sicut Christus; perfecti justi sunt, & per consequens implent legem. At renati justi sunt, sicut Christus. 1. Job. 3. v. 7. Ergo. 810

6. 1. Job. 3. v. 9. Qui ex Deo natus est, non peccat, hinc: Qui non peccat, non pravificatur, sed legem implet. At nati ex Deo non peccant. Ergo. ead.

7. 2. Petr. 1. v. 10. Studete, vocationem & electionem vestram firmam facere per bona opera, quia haec facientes, non peccabitis aliquando. 812

8. Si lex esset impossibilis, sequeretur, Deum crudeliter cum hominibus rena-

in agere, cum leges ferret, quas fieret
a nemine observandas. ead.

9. Doctrina de impossibili implatione legis
præbet occasionem peccandi. ead.

CAP. VIII. De perfectione & meritis ope- rum.

Thesis I. Bona opera renatorum in hac vita
non sunt perfecta, nec ab omni labe pecca-
ti adhaerentia pura. ead.

Antithesis. ead.

Propositio. ead.

Antithesis. ead.

Propositio. ead.

Antithesis. ead.

1. Quod quidam agnoscunt, bona opera
renatorum esse imperfecta & immunda,
ac proinde coram severo Dei judi-
cio non posse consistere. ead.

2. Quod quidam agnoscunt, legem Dei non
posse in hac vita perfecte impleri. ead.

3. Quod agnoscunt, renati in hac vita ad-
huc peccata adhaerere. ead.

4. Quadam hypothese Adversariorum.
ead.

Argumenta Adversariorum.

1. Job. 3. v. 9. Omnis, qui ex Deo natus est,
non peccat. Si non peccat. E. opera ejus
sunt perfecta & carent peccato. ead.

2. Psalm. 7. v. 9. Judica me, Domine, secun-
dum justitiam meam, & secundum in-
nocentiam super me. Psalm. 17. v. 1. Exau-
di, Domine, justitiam meam. Psalm. 18.
v. 21. Retribuet mihi Dominus secun-
dum justitiam meam &c. ead.

3. 1. Cor. 3. v. 12. Si quis superedificat supra
fundamentum hoc aurum, argentum,
lapides pretiosos, ligna, fenum, stipu-
lam, uniuscujusque opus quale sit, ignis
probabit. ead.

4. Multæ sunt persuasiones in Scriptura,
quibus admonemur, ne unquam pecca-
mus. Joban. 9. v. 24. Noli amplius pec-
care. 1. Corin. 15. v. 34. Vigilate, ne
& nolite peccare. 1. Joh. 2. v. 1. Hac scri-
bo vobis, ut non peccetis. ead.

Thesis II. Bona opera renatorum verè &
proprie loquendo, non sunt vita æternæ
meritoria. ead.

Antithesis. ead.

Propositio. ead.

Antithesis. ead.

Propositio. ead.

Antithesis. ead.

1. Quod quidam agnoscunt, bona opera non
esse propria dicta merita vita æter-
næ. ead.

2. Quod quidam agnoscunt, bona opera
renatorum non esse perfecta & pura. ead.

3. Quod quidam agnoscunt, fidem salu-
m justificare. ead.

4. Quod quidam agnoscunt, neminem pos-
se per sua opera pro peccatis vel pecca-
torum poenā satisfacere. ead.

5. Quadam hypothese Adversariorum.
ead.

6. Dissensiones Adversariorum. ead.

Exceptiones Adversariorum.

1. Ad argument. ex Luc. 17. v. 10. Cum omnia
feceritis &c. dicite, servi inutiles su-
mus, excip. Christum non dicere, cum
omnia feceritis, servi inutiles esse;
sed: dicite, servi inutiles sumus, ubi
vult, nos de boni post beneficia humi-
liter sentire. ead.

2. Ad argument. ex Esa. 55. v. 1. Omnes sitien-
tes &c. venite, emite absq. argento &
absq. pretio vinum & lac, excip. per vi-
num ead.

nam & hoc non gloriamus in operibus
sed gratiam hujus temporis significat

367

de argumentis in Epheſianis gratia sal-

utitur. ubi per ſedem & hoc non ex vo-

bu, Dei donum eſt, non ex operibus,

ne quis gloriatur, excip. agitantium de

ſalutis prima, quae ſuauiter datur,

non autem de ſecunda, quia Deus per

gratiam ſuam dedit nobis caſum me-

riti. 368

4. Ad argumentum ex parabola Matth. 20. v. 1.

& ſeqq. ubi inaequaliter laborantibus

aequaliter praeſtatur merces, ac proinde non

ex merito, ſed ex gratia, excip. nullam

hic eſſe inaequalitatem operum. ead.

5. Ad argumentum. d. ſalutis inſuſum peti-

ti. ubi excip. inſancti ſcilicet Chriſti meri-

ti. ubi aduocatur & Chriſti & ſeu merito

ſalutis. 369

6. Ad argum. ex illiſ Scripturae uerſis, ubi

negatur condignitas vel proportio in-

ter opera noſtra ſuſcita & uitae eter-

nae, utpote praeſentium inſinitum, ex-

cip. opera uſtra ſortiri quendam infi-

nitatem ex gratia Dei, merito Chriſti,

& operatione Spiritus S. ead.

Argumenta Adverſariorum pro nomine me-

riti.

1. Eccl. 10. v. 12. Omnis iuſtus dia ſa-

ciet locum unicuique ſecundum meri-

tum operum ſuorum. 370

2. Ebr. 12. v. 10. Beneficentiae & communi-

on uolunt obliuiſci, talibus enim hoſtis

promeretur Deus. ead.

Argumenta Adverſariorum pro merito ope-

rum.

1. Vita aeterna nominatur merces, Mat-

th. 19. v. 22. cap. 20. v. 8. Ergo redditur

merito. 372

2. Theſſ. 1. v. 10. Ecco merces ejus cum

ipſo. 373

3. Jerem. 31. v. 26. Erit merces labori tuo.

374

4. Matth. 20. v. 2. Per denarium diurnum

ſignificatur vita aeterna, ac communi

conſenſu Patres docent; illa vero vo-

catur merces. ead.

5. Deus dicitur redditurus unicuique ſe-

cundum opera, Pſalm. 61. v. 13. Matth.

16. v. 27. Luc. 6. v. 38. Roman. 2. v. 5. & 6.

1. Corinth. 3. v. 8. Galat. 6. v. 8. Apoc. 22.

v. 12. 376

6. Ipſa ratio, cur vita aeterna datur, in o-

peribus ponitur, Matth. 25. v. 34. Apocal.

7. v. 14. 377

7. Praemium boni operibus ex juſtitia di-

citur eſſe addendum, 2. Theſſal. 1. v. 4.

6. & 7. 2. Timoth. 4. v. 7. & 8. Ebr. 6. v. 8.

Jacob. 1. v. 12. Apoc. 2. v. 10. Prov. 19. v. 17.

1. Cor. 9. v. 24. 2. Tim. 1. v. 12. 379

8. Vita aeterna eſt promiſſa boni ope-

ribus, Matth. 19. v. 17. & 29. 1. Tim. 4. v. 8.

Jacob. 1. v. 12. 381

9. Pii dicuntur digni uitae aeternae, Luc. 20.

2. Theſſal. 1. Apocal. 3. Sap. 3. At dignum

eſſe praeſentium, & mereri praeſentium idem

ſunt. Luc. 10. v. 7. Dignum eſt operarius

mercede ſua. 382

10. Deus dicitur juſtus iudex & non

acceptor perſonarum, Act. 10. v. 34.

Roman. 2. v. 15. Galat. 2. v. 6. 1. Petri 1.

v. 17. 383

11. Luca. 1. v. 48. Maria commendat humili-

tatem ſuam, quod per eam mater Meſ-

ſie fieri meruerit. ead.

12. Luc. 11. verſ. 41. Date eleemoſynam, &

- ecce omnia vobis erunt munda. Ergo elemosyna meretur remissionem peccatorum, vel certe paup. relaxacionem. 885
13. 2. Cor. 4. v. 17. Id, quod in presenti est momentaneum & leve tribulationis nostra, supra modum in sublimitate aeternum pondus gloriae operatur. Ergo passiones nostrae sunt meritoriae. 887
14. Galas. 6. v. 8. Qui seminaverit in Spiritu, de Spiritu metet vitam aeternam. Ergo bona opera sunt causa vitae aeternae. 888
15. 1. Timoth. 2. vers. 15. Salvabitur mulier Alii tunc temporis, si manserit in fide. 889
16. Colos. 3. v. 14. Caritas est vinculum perfectionis. 890
17. Sir. 18. v. 22. Ne vengari usque ad mortem justificari. Ergo justificatur per infusam gratiam justificatur usque ad mortem per operum merita. 891
18. Malis operibus debetur mors aeterna. Ergo etiam bonis operibus vita aeterna ex debito erit reddenda. ead.
19. Negativum operum meritum labefactatur studium bonorum operum. 892
20. Ubi promissio, ibi obligatio; ubi obligatio, ibi debitum; ubi debitum, ibi jus; ubi jus, ibi verò iustitia. Ergo Deum mercedem debet ex iustitia, & per consequens ex merito. ead.
21. Patres merita operum docent. 893
- Thesis III. Fiducia non est in propriis meritis collocanda.** 895
- Expositio. ead.
- Antithesis. 896
- Thesis IV. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 898
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.
- Thesis V. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 899
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.
- Thesis VI. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 900
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.
- Thesis VII. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 901
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.
- Thesis VIII. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 902
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.
- Thesis IX. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 903
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.
- Thesis X. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 904
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.
- Thesis XI. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 905
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.
- Thesis XII. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 906
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.
- Thesis XIII. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 907
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.
- Thesis XIV. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 908
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.
- Thesis XV. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 909
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.
- Thesis XVI. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 910
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.
- Thesis XVII. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 911
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.
- Thesis XVIII. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 912
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.
- Thesis XIX. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 913
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.
- Thesis XX. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 914
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.
- Thesis XXI. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 915
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.
- Thesis XXII. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 916
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.
- Thesis XXIII. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 917
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.
- Thesis XXIV. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 918
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.
- Thesis XXV. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 919
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.
- Thesis XXVI. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 920
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.
- Thesis XXVII. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 921
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.
- Thesis XXVIII. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 922
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.
- Thesis XXIX. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 923
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.
- Thesis XXX. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 924
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.
- Thesis XXXI. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 925
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.
- Thesis XXXII. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 926
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.
- Thesis XXXIII. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 927
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.
- Thesis XXXIV. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 928
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.
- Thesis XXXV. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 929
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.
- Thesis XXXVI. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 930
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.
- Thesis XXXVII. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 931
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.
- Thesis XXXVIII. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 932
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.
- Thesis XXXIX. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 933
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.
- Thesis XL. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 934
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.
- Thesis XLI. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 935
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.
- Thesis XLII. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 936
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.
- Thesis XLIII. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 937
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.
- Thesis XLIV. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 938
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.
- Thesis XLV. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 939
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.
- Thesis XLVI. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 940
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.
- Thesis XLVII. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 941
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.
- Thesis XLVIII. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 942
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.
- Thesis XLIX. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 943
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.
- Thesis L. Non debemus intuitu mercedis per operum merita obtinenda bona opera facere.** 944
- Expositio. ead.
- Antithesis. ead.

Eidem suffragantur quaedam hypothesis Adversariorum. 922

Appendix hujus articali, in qua continentur:

I. Quarela. Conqueruntur Adversarii, per calumniam sibi tribui:

1. Quod per solas librorum arbitrii vires legem impleri posse statuant. 924

2. Quod statuant fidem implicitam, qualis fuit carbonarii, qui interrogatus, quid crederet, respondit, se credere quod credit Ecclesia; & Ecclesiam credere, quod ipse. 926

3. Quod homo possit mereri gratiam justificationis; quodq; non credant, gratiam propter Christum & ipsum meritum contingere peccatorum remissionem. ead.

4. Quod dubitationem propagentur. 927

5. Quod fiduciam suam in propria opera & sanctitatem collocent, & non in Dei gratia & misericordia; nec in fide in Jesum Christum ex hac vita decedant. 928

II. Calumnia.

I. Generales. Tribuunt nobis:

1. Quod cum Joviniano doceamus, omnes justos equaliter esse justos. ead.

2. Quod negemus operum necessitatem. ead.

3. Hæresin Simonii & Eunomii, propter negatam bonorum operum necessitatem. 929

4. Quod statuamus, nullam esse in nobis veram actualem justitiam. 930

5. Quod statuamus, solâ fide illâ, quâ credimus, peccata esse remissa, homines justificari. 931

6. Quod non agnoscamus in justifi-

catione ullam mutationem internam. ead.

7. Quod statuamus, applicationem promissionum Evangelicarum per fidem ita comparatam esse, ut discussâ ex animâ omni dubitatione, certo quique persuasum habeat, sibi remissa esse peccata; & ad id quidem persuasum, ut si vel parum dubitet, aut trepidet, ne forte non sit justificatus, non ad DEUM, sed ad Diabolum pertineat. ead.

8. Quod contendamus, justificationem propriè in sola imputatione justitiæ Christi sitam esse. 932

9. Quod predicemus inanem ab omni pietate remotam fiduciam. ead.

10. Quod 22. opiniones de justificatione foveamus. ead.

11. Quod non aliam ob causam imputativam obædientie Christi justitiam defendamus, quàm ut homines aliàs ad malum propensi, virtutibus operantibus non darent. 933

12. Quod statuamus, propter fidem imputari homini Christi justitiam. ead.

II. Speciales.

1. Quod Lutherus graviter erret, scribendo in serm. de nativitate Mariæ. Sumus pater matri Dei, & aequè sancti, sicut illa, nisi quod non possumus esse Dei matres, sicut illa fuit. ead.

2. Quod Chemnitius in formatione status de causa formali justificationis loquatur improprie, ut confundere possit causam formalem cum meritoria. ead.

III. Opinionum erronearum & absurdarum.

1. Credentes eo ipso, quod credunt, non esse

- esse Dei filios, sed fieri deum, fatenscantur ex aqua & Spiritu. 934
2. Eos, qui habent fidem sine caritate, totum quidem Christum comprehendere, sed male comprehendere. ead.
3. Præcepta, Non occides & non furaberis, nihil aliud imperare, nisi voluntariam omissionem externi operis homicidii & furti. ead.
4. Non teneri hominem actualiter summe diligere Deum, quoties de Deo cogitat, sed sufficere habitualem dilectionem. ead.
5. Absurdissimum esse, hominem justum, cum unum aliquod peccatum veniale commisit, esse verè ac perfectè legis pravitatorem, ac reum omnium celestium mandatorum. 935
6. Fidem non esse causam instrumentalem justificationis. ead.
7. Ut mors est stipendium peccati, sic vitam æternam esse stipendium justitiæ. ead.
8. Posse nos facere, plusquam debemus, si consideremus legem à Deo nobis impositam, proinde posse nos facere plusquam reverà teneamur. ead.
9. Fidem mortuam & veram in essentiã unam & eandem esse cum illa, quæ iustificat. ead.
10. Christum esse legem coronam vitæ æternæ nobis oblatam, ut & nos operam nostram cum opera ejus & opera cum operibus sociemus. ead.
11. Justificationem non esse solam peccatorum remissionem, sed & sanctificationem & renovationem interiori hominì per voluntariam susceptionem gratiæ & donorum, unde homo ex iniustitia fit justus. ead.
12. Opera justorum conservare gratiam Dei in animo. 936
13. Præcepta secundæ tabulæ posse impleri absque Dei gratia. ead.
14. Præcepta Dei non obligare ad finem præceptorum, caritatem, sed solum ad actum inclusum in præcepto. ead.
15. Illum non esse hæreticum, si fide implicità falsò quò opinaretur, Patrem majorem vel priorem Filio, vel tres personas ab invicem localiter distare. 937
16. Opera esse necessaria ad salutem, ac neminem salvari posse, nisi qui legem observavit. ead.
17. Quod allegoricum sensum posse tantum per semen contritum caput serpentis, CHRISTUM intelligi, non verò per Historicum & immediatum. ead.
18. Si aliquem quò cogeret, ut quid faceret contra fidem & religionem, interiorius tamen posse habere fidem. ead.
19. Fidem formari per caritatem. ead.
20. Bona opera divinitatem aliquam in se habere. ead.
21. In corporibus Virginum, Martyrum & Doctorum fore insignia quædam, quibus hujusmodi auricolæ in anima habere præ se ferrent; ac Virgines coronam albam; Martyres rubeam; Doctores viridem gestaturos. 938
22. Non per verbum ordinariè homines converti, nec esse instrumentum, quo datur Spiritus Sanctus. ead.
23. D E U M non esse diligendum in sum-

summo gradum intensive, sed appreciativè. 939
24. Nominem Christianum à Spiritu San-

cto motum, non debere, nec posse esse
terram, an bonum vel malum Spiritus in
corde suo operetur. ead.

ARTICULUS XXIV. ET ULTIMUS.

DE BONIS OPERIBUS IN PAR- TICULARI.

CAPUT I. De horis Canonicis. 940

Thesis. Horæ Canonicae non sunt essen-
tiales & necessaria pars cultus divini. ead.
Expon. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. 941
Eidem suffragatur.

1. Quod quidam agnoscunt, horas Canoni-
cas longe post Apostolorum tempora in-
stitutas. 942

2. Quod quidam agnoscunt, in primitiva
Ecclesia praesente populo & concinente
officium psallendi fuisse administra-
tum. 944

3. Quod agnoscunt, à gentilibus originem
certarum horarum precib. consecran-
darum profuxisse. ead.

4. Quod ex Judaismo originem horarum
Canonicarum deducunt. 945

5. Quod quidam abusus, qui in horarum
Canonicarum officium irrepserunt, ta-
xant. ead.

6. Quod ipsemet Canonicos ad psallendi
officium astrictos esse agnoscunt. 947

7. Quod quidam devotionem majorem in
illis, qui horas Canonicas observant,
requirunt. 948

8. Quod de numero horarum Canonicarum

inter se dissentiunt. 949
Argumenta Adversariorum.

1. Psal. 119. v. 164. Septies in die laudem do-
xi tibi. ead.

2. Provocant ad Patres. 950

CAP. II. De Jejunio. ead.

Thesis I. Jejunium non consistit in ciborum
discrimine, sed in plenaria cibi potusve
abstinentia; proinde prohibitio esus car-
nium sub opinione necessitatis, cultus ac
meriti improbanda. ead.

Expon. ead.

Antithesis. ead.

Nostra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur.

1. Quod quidam agnoscunt, jejunium
esse plenariam à cibo & potu abstinen-
tiam. 953

2. Quod quidam reprehendunt absurdam
opinionem, quâ jejunare se putant,
qui à carnibus abstinent, interim vi-
no, piscibus, condimentis liberalius u-
tuntur. ead.

3. Quod quidam agnoscunt, in Novo Te-
stamento nullum cibi genus esse sub
opinionis necessitatis prohibendum. 956

4. Quod

4. Quod navitatem huius instanti de discrimine ciborum ipsimet non dissimulantur. 961
 5. Quod discrimen ciborum ex legibus Leviticis & Veteris Testamenti Ceremoniis (quas in Novo Test. abrogatas esse diffiteri nequeunt) imò etiam ex corrupto Iudaismo probant. ead.
 6. Quod agnoscere coguntur, apud gentiles & hereticos abstinentiam à certis ciborum generibus religionis causâ institutam fuisse. ead.
 7. Quod agnoscunt, vinum aquè, si non magis, accendere carnis concupiscentias. 962
 8. Quod agnoscunt, jejunium in delectu ciborum consistens, à Telephoro Papa primum fuisse introductum, 963
 9. Mixta in delectu ciborum varietas. ead.
- Exceptio Adversariorum.**
- Ad locum Apostolicum 1. Timoth. 4. v. 3. & seqq. Extip. Apostolum perstringere Tatianos, Marcionistas, & Manicheos, qui existimabant, cibos esse immundos. 963
- Argumenta Adversariorum.**
1. Delectus ciborum habet auctoritatem in lege Naturæ. Genes. 2. v. 17. primis parentibus fructum ligni scientia boni & mali prohibetur: nec reliqua cibaria, sed tantum herbe aut arborum fructus ipsis concessa, Gen. 1. v. 29. quæ prohibitio duravit usque ad diluvium, Genes. 9. v. 3. 964
 2. In lege scripta delectus ciborum DEO placuit Numer. 6. v. 3. Judic. 13. v. 4. Deuter. 16. v. 3. 1. Reg. 19. v. 6. Dan. 1. v. 8. ead.
3. Johannis Baptista vita fuit perpetuum jejunium, & ab omni cibo & potu abstinuit, præterquam à lacustis & mellis stivestri. Matth. 3. v. 4. 965
 4. Act. 21. v. 24. Paulus à vino sibi penitus temperavit, quia una cum Nazareis in templo omnia exhibuit officia. ead.
 5. Act. 15. v. 29. prohibent Apostoli esum sanguinis & suffocatorum. 966
 6. Rom. 14. v. 21. Bonum est, non comedere carnes, nec bibere vinum. ead.
- Thesis II. Jejunium Quadragesimale non est à Christo vel Apostoli institutum, proinde non est observari simpliciter necessarium.** ead.
- Exhorts.** ead.
- Antithesis.** 968
- Nostre sententia confirmatio.** 969
- Eidem suffragatur.**
1. Quod quidam agnoscunt, jejunium Quadragesimale, quatuor temporum & ferie sextæ non à Christo, vel Apostoli, sed ab Ecclesia, vel, quod ipsis idem est, à Pontifice esse institutum. 971
 2. Quod quidam improbant leges jejuniorum ad certum tempus astrictorum. 974
 3. Quod agnoscunt, jejunium esse speciem quandam luctus & afflictionis. ead.
 4. Quod jejunium quatuor temporum ex Iudaismo deducunt. 975
 5. Quod agnoscunt, jejunium quatuor temporum ex Ethnicismo originem traxisse. 976
 6. Quod agnoscunt, in Apostolica & Apostolica vicina Ecclesia fuisse magnam jejuniorum varietatem. ead.
 7. Quod

7. Quod quidam improbant rigiditatem
jejunii Quadragesimalis exactionem. 979

8. Quod quidam agnoscunt, jejunium spi-
rituale facit illi jejunium preferen-
dum esse. 980

9. Quod perpetuam temperantiam jeju-
nii temperantiam preferendam esse do-
cent. 981

10. Quod fructus rationibus jejuniorum le-
gis probantur. 982

11. Quod inter se non conveniunt de Qua-
dragesima & aliorum jejuniorum in-
stitutione. 983

Argumenta adversariorum.

1. Christum suo exemplo institutum Quadra-
gesimam nobis commendatam, Matt. 23. 983

2. Act. 27. 9. Jejunium 10. mensis de-
scribitur. 984

3. Telestorum jejunium Quadragesimale
institutum, teste Rufino in Chronico. E-
st antiquissimum. 985

4. In Canone Apostolico 68. statuitur Qua-
dragesimale jejunium. 986

5. Urgent locum Hieronymi Epist. ad Mar-
cellam. Nos enim Quadragesimam si-
cundam traditionem apostolorum tato
anno, tempore nobis singula, jejunia-
mus, Manente sermo in anno, faciunt
Quadragesimas, quasi tres populi sint
Sacerdotes. 987

Theoph. I. II. Jejunium non est meritorium, nec
confessorium. 988

2. Jejunium non est meritorium, nec
confessorium. 989

3. Jejunium non est meritorium, nec
confessorium. 990

Eodem suffragantur.

1. Quotquot in genere negant, bona ope-
ra esse merita vere & proprie sic di-
cta. 991

2. Quotquot in genere negant, nostri ope-
ribus ac passionibus pro peccatis vel pec-
catorum poenitentiam nos posse satisfacere. 992

3. Quotquot in specie negant, jejunium
esse opus meritorium ac satisfactorium. 993

4. Quod agnoscunt, patientiam intrinsecam
& mortificationem vitiosorum carnis
effectum externo jejunio longissimè
esse preferendam. 994

5. Quod agnoscunt, jejunium referendam
esse ad corporales exercitationes, de
quibus Apostolus pronunciat, quod pa-
ram profuit 1. Tim. 4. v. 8. 995

6. Quod agnoscunt, jejunium destitutum
alii virtutibus parum vel nihil valere. 996

7. Quod agnoscunt, jejunium religiosi cul-
tibus causâ susceptum Ethnicorum mo-
re observari. 997

Appendix hujus articuli, in qua continen-
tur:

I. Querele. Conquerantur Adversarii, per ca-
lumniam sibi tribui:

1. Quod discrimen ciborum & similes tra-
ditiones humanas statuant opera uti-
lia ad promerendam remissionem pec-
catorum. 998

2. Quod constitutionibus hominum ob-
stant praecepta Dei. 999

3. Quod impossibiles constitutiones homi-
nibus servandas imponant. 1000

4. Quod Augustini auctoritas falsè ab Au-
gust. Confess. secus ipsi opponatur. 1001

II. Calumnia.

1. Generales. Tribuunt nobis:

1. Quod cum Arianis hereticis negemus, statim jejunia esse celebranda. 994

2. Quod cum Joanniano negamus, injuriam esse meritorium. 995

3. Quod simul hostes jejuniorum. 996

4. Quod fide speciali tollamus e medio orationem. 997

5. Quod, dum preces vernaculæ linguæ populo exhibemus, ipsum ab omni precandi studio & devotione avertemus. 998

6. Quod fidem specialem in precibus requirendo, conditionem plane impossibilem ad impetrandum panem, & per hoc nihil omnino orationi relinquamus. ead.

7. Quod omnem orationem, tanquam rem inutilem, penitus rejiciamus. 999

II. Speciales.

1. Quod Lutherus impiè doceat, neminem posse Dominicam orationem vocare, nisi simul maledicat. ead.

2. Quod Chemnitius falsò asserat, Papam Calixtum instituisse quatuor temporum jejunia. ead.

III. Opiniones absurde & erronæ.

1. pro iis, qui obstinato animo fundamētis, orandum esse; pro hereticis & schismaticis non esse publicè orandum. 1000

2. Morem non esse improbandum, quo vidua pro dignitate persona post obitum viri causâ luctus domi se continet ad annum. ead.

3. Uti licere equivocatione & jurare secundum mentem suam contra mentem judicis. ead.

4. Hominem proferturum verbum contumeliosum, vel etiam blasphemiam non ex plena deliberatione aut ira, non mortificiter peccare. ead.

5. Pollutionem ab furore bonum factam, non esse peccatum. ead.

6. Puerorum a carnibus abstinendum esse, quia Deus malodixit coram. ead.

7. Quosdam cibos esse immundos & execrabiles. 1001

8. Orationem esse bonum opus meritorium. ead.

9. Non preceptum esse a Deo, ut pro inimici oremus. 1002

10. Eleemosynas esse contra meritoria & satisfactoria. ead.

11. Superfluas opes sine peccato retineri non posse, sed necessitate mandati eas pauperibus erogandas esse. ead.

12. Ad mortem usq; jejunandum esse. ead.

13. Jejunium in septimanam Pentecostæ incidens, esse jejunium letitiæ & exultationis, non mæroris & afflictionis. ead.

14. Cum jejunio consistere posse, si quis bis de die comedat, ac prandium cæna conjungat. 1003

15. Apsychicos esse hereticos. ead.

16. Jejunium non violare potum aquæ aut vini, & alia, quæ vel per modum medicina, vel prægnationis, vel consuetudinis fiantur. 1004

17. Ex carnibus alimentum ferinum esse, & bestiis conveniens. ead.

18. Fide in unum Deum, & hominibus non tantum regenitis, orare & impetrare posse fidem, quæ Jesum Filium Dei & promissum Messiam esse credant. ead.

19. Laicos vix pro semetipsis, necdum

PART. III. LIBRUM II. SPECIALIS.

- dum pro aliis. D E O preces offerre*
posse. ead.
20. *Ritum precandi versus Orientem So-*
lem ex gentilibus sumserunt. ead.
21. *Deum non accipere iuramentum, sicut*
ille, cui iuratur, sed potius, sicut qui
iurat, intelligit. 1005
22. *D E O gratias esse & virtutem impe-*
trandi habere preces privatim & quo-
vis idiomate fasas, licet ab orante non
intellectar. ead.
23. *Adversari conjugium orationi. ead.*
24. *Multitudine orationum nos posse satiu-*
facere. 1007
25. *Solennes processiones & supplicatio-*
nes in Papatu usitatas, quae à genti-
libus originem duxere, esse approban-
das. ead.
26. *Ecclesiam non peccare, dum pro-*
pter sanctorum merita precatur au-
divi. ead.

